

L'ESTEL

de Mallorca

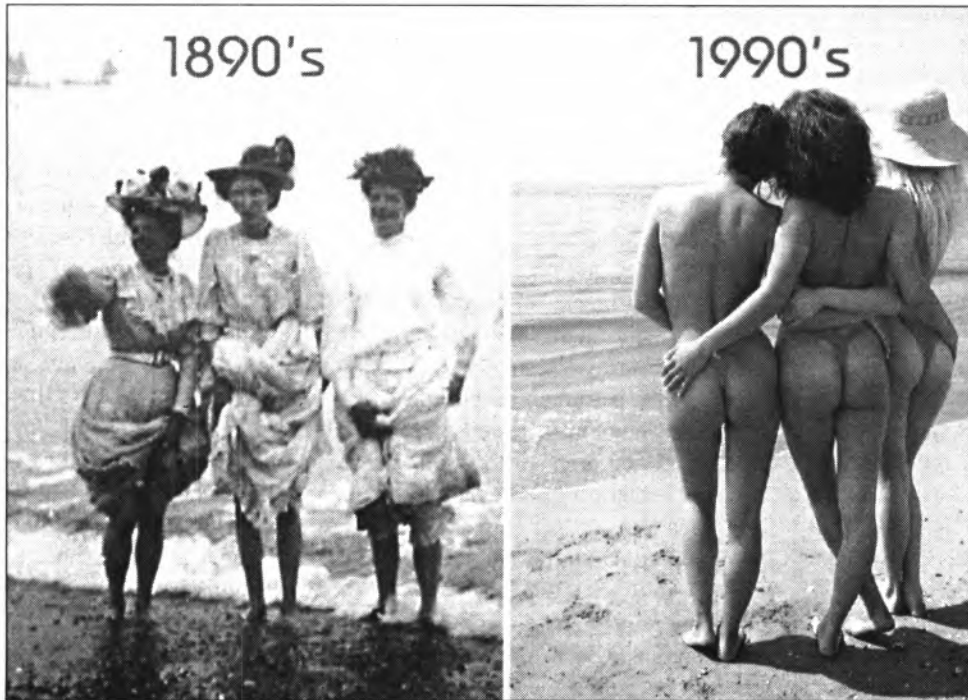
ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XIV. NÚMERO 320

1 D'AGOST DE 1995

PREU: 200 PTS

Grup d'empresaris llucmajorers i inquers que estiuegen al Port de Pollença. Els de Llucmajor ens digueren que cerquen la tranquil·litat i la bellesa del nord, cansats de la inseguretats i la brutícia del sud.

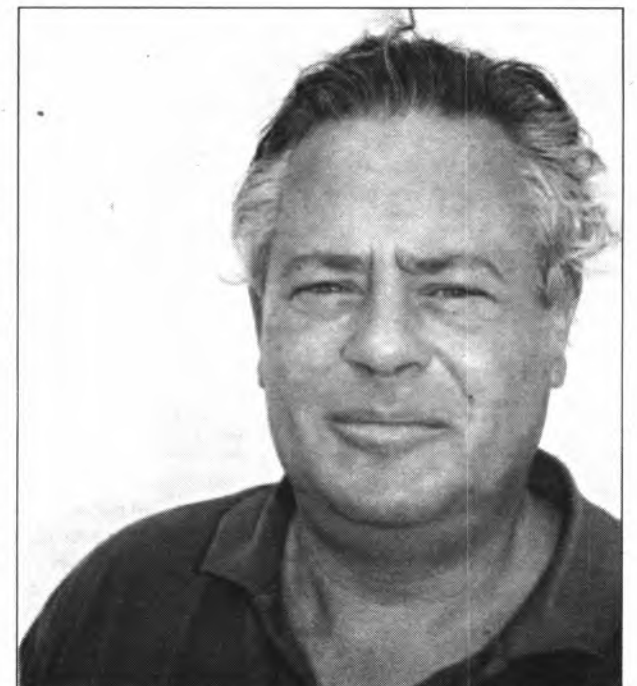
Educadores i alumnes de l'escoleta d'infants més garrida del Port de Pollença

Són els alumnes de Mon Petit, el jardí d'infància del Port d'Alcúdia, amb una de les seves educadores. Hi van entre l'un i els tres anys i, especialment a l'estiu mentre els seus pares treballen.

SUMARI

- 2 Xafarderies
- 3 L'esperit republicà
- 4 Andreu Nin
- 6 Mahatma Gandhi
- 8 Postguerra i vida
- 9 Malcom X
- 10 Carn Capolada
- 12 Llorenç Cortès
- 16 Enquesta
- 18 Incendis forestals
- 19 Gloses

Entrem a una carnisseria, just devora el moll de Pollença. Entaulam conversa amb la carnissera a qui donam un ESTEL. També en donam un a un parroquià simpàtic que ens saluda: «M'agrada aquest periòdic», diu el parroquià, «l'altre dia el vaig trobar a la sala d'espera d'un despatx i me va agradar, vull que el m'envieu.» —Quin és el vostre nom?, li demanam. «Esteve Riera Marsà.» —El de les pastes alimentàries Riera Marsà?, demanam. «El mateix», ens contesta, «però ara els productes alimentaris són de Tabacalera Espanyola, jo me dedic al turisme, a l'hostaleria i a la construcció. Ara he vingut aquí a fer provisions de carn perquè he de partir amb el meu veler.» Més tard vàrem sebre que n'Esteve Riera Marsà és propietari d'un dels velers amb més eslora del Port de Pollença. També sabem que pren part en regates i competicions de vela. I que des d'ara és un dels nostres subscriptors.

Especial dedicat als termes de Pollença i Alcúdia. Si vos ha agradat, telefonau al 26 50 05 i els vos enviarem cada quinze dies.

Xafarderies

• **Punt Informatiu Pollença** és el nom d'un periòdic quinzenal que sortirà a mitjan mes d'agost al municipi de Pollença. Serà un periòdic informatiu i d'opinió, el número zero serà regalat als habitants del terme. En Gracià Sánchez, que n'és el promotor, ens diu que amb aquest periòdic es vol omplir el buit deixat per *El Gall*, periòdic que va deixar d'existir fa deu o dotze anys. Auguram llarga vida al nou periòdic, que s'escriurà íntegrament en pollencí, el millor català que s'escriu i que es parla a Mallorca.

• Els diaris de Ciutat donaven la notícia l'altre diassa: «unos gamberros» havien serrat els suports metàl·lics del **bou d'Osborne** i l'havien tirat per en terra. I un bé negre amb ses potes roses! De «gamberros», res de res! Patriotes mallorquins que fan neteja de símbols espanyols a la nostra terra són els qui han fet això (i no em demaneu qui són perquè no ho sé), però patriotes sí que ho sé que ho son. Aquest bou havia estat posat nou ara fa un mes i mig perquè els mateixos patriotes ja havien tomat

els dos bous que hi havia a Mallorca ara fa mig any. Un portaveu de l'empresa Osborne ha manifestat que no en posaran cap altre, de bou, a Mallorca perquè això els resulta molt car. Això en ha d'ensenyar que quan els mallorquins són valents i perseverants, la victòria final és nostra. Per qualsevol cosa som a ca nostra!

• I que ho són de poca cosa aquests del **Govern Balear** que comanden! Tots estimen en Canyelles, tots es volen morir per ell, però el puta forater de n'Aznar els fa posar fermes, i ells a creure. Com soldats rasos davant el sergent.

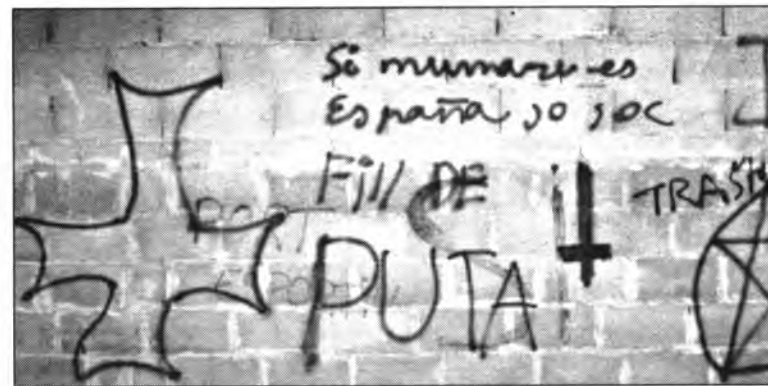
• I si mateix pareix mentida. Una funcionària d'un ajuntament fa fotocòpies d'un document que ha entrat, i ha estat segellat, al registre municipal; el batle li obri un expedient; hi ha eleccions i entra un batle nou que no vol sebre res de l'assumpte. Tot això ha passat a Capdepera, on la funcionària que va provocar l'escàndol **Nimfomania**, amb la seva actitud clarament pro-PP, ha rebut el perdó

de mans del PP i d'UCAP. així s'entén la justícia per part dels capos de la dreta gabellina.

• En **Jaume Cerdà** de Pollença, que és el líder del Partit Independentista de les Illes Balears, ens contava l'altre dia que només traguéren 31 vots a les municipals de Pollença, un 0'5%. Malgrat els resultats tan magres, diu que pensen continuar i que es presentaran a les eleccions espanyoles.

• Anàrem a la presentació del llibre *Nissaga d'un xueta* que va tenir lloc al Centre Cultural de Pollença. La sala d'actes era ben plena —cent o cent cinquanta persones—; volguérem intervenir per expressar la nostra admiració i respecte per un poble cívic i culte, els membres del qual, fa sis mil·lennis que tots aprenen a llegir i escriure. Ho vaig dir ben clar. «Els meus dos padrins i les meves dues padrines eren analfabets», permor, sobretot, que al Concili de Trento (1545) es va prohibir la Santa Bíblia en llengües que no fossin la llatina, i no es va aixecar aquesta prohibició fins el Concili Vaticà II l'any 1962. La senyora Jacqueline Tobies, adjunta a l'ambaixada d'Israel i que presidia la taula a la presentació, juntament amb el batle de Pollença, senyor Oliver, en Leonard Muntaner, editor del llibre, en Miquel Segura, periodista, i en Llorenç Cortès, autor del llibre, varen explicar que tots els jueus, des de sempre, ensenyen els seus fills a llegir i escriure, els ensenyen un ofici i fan tot el possible perquè trobin parella i es casin. Aquest llibre, que conta la història mallorquina dels darrers 400 anys, és a les llibreries mallorquines. Demanau *Nissaga d'un xueta*.

• Hem vist que hi ha **orgull xueta**, als termes de Pollença i Alcúdia, entre els integrants d'aquesta comunitat, antany perseguida i menyspreada. La publicació i la presentació del llibre *La nissaga d'un xueta* ha despertat la curiositat entre els mallorquins, xuetes o

Aquest grafit està a una paret just davant l'oficina municipal del Port de Pollença. Es veu que els qui el feren no estimen gens ni mica Espanya.

no, que saben ben poc d'una ètnia que ens ha donat cartògrafs, descobridors, intel·lectuals, banquers i comerciants a balquena. Els mallorquins que feim *L'ESTEL de Mallorca* compremem l'orgull xueta d'uns descendents dels jueus convertits al cristianisme a la força, que no volen oblidar els seus orígens. Nosaltres, els patriotes mallorquins, avui encara perseguïts, criticats, mal vistos i menyspreads per una bona part de la nostra ignorant societat mallorquina, compremem més que ningú els xuetes. El poble mallorquí no és ignorant per culpa seva, sinó per culpa d'unes autoritats civils i religioses que ens feren així com som. Esperem que ben prest siguin legió a tot Mallorca els jueus orgullosos d'esser-ho, i que siguem legió els mallorquins orgullosos d'esser mallorquins.

• A la badia d'Alcúdia i a la de Pollença **la ràdio parla català**. La majoria de comerços tenen connectada Catalunya Ràdio, RAC-105, Alcúdia Ràdio o Ràdio Muro. Totes aquestes emissores tenen el reemissor a una muntanyeta que domina la badia i escampa ones catalanes per la contrada.

• Hem escoltat en **Cristòfol Soler** fent declaracions per la televisió. El nou president de les Illes Balears i Pitiüses parla un mallorquí prou correcte i digne. Al manco en això hi haurem guanyat i no ens haurem d'empeguir com amb en Canyelles, que no sabia ni llegir a més d'estar-ne orgullós. La dignitat d'un poble passa per estimar i per parlar la llengua pròpia amb tota claredat i correcció. I el president Soler ho fa. Visca el nou president! Ω

És la família de sa Carrotja, a ses Salines. Tenen una cinquantena de caeres, o ruscs, d'abelles de les quals recullen la mel. Van per les fires de Mallorca. Els trobarem a la Mostra de Mestres Artesans que amb motiu de les festes de l'estiu es va celebrar la setmana passada al Port de Pollença.

Monument situat al Port de Pollença dedicat als feixistes que l'any 1936 es rebel·laren contra el Govern espanyol. Al rètol, diu que moriren «por el honor de España». Seria ben hora que es canviassin aquests rètols i aquest monument quedàs a la «Memòria dels soldats desconeguts i anònims que moren per no res a les guerres que mouen els imperialistes i els ambiciosos sense escrúpols.» Al del Port de Manacor, hi han escrit en lletres ben grosses «Se vende».

L'ESTEL de Mallorca

LA REVISTA QUE DIU EL QUE ELS MALLORQUINS PENSEN PERÒ NO S'ATREVEIXEN A DIR!

SUBSCRIVIU-VOS-HI!! Tel. 26 50 05

Fins a un 25% de descompte amb la presentació d'aquest anunci ÒPTICA SBERT

Sant Miquel, 83 (cantonada Avingudes) Tel. 72 14 25
Graduam i adaptam lentilles • Per la compra d'unes lentilles li regalam un altre parell d'iguals. • Ulleres de sol i graduades

PODA DE PALMERES TOMEU CATALÀ

Tel. 79 77 25 • 60 27 20

INTERPAPER BALEAR MAJORISTES

- Material fotogràfic • Rodets
- Àlbums de reportatge
- Minilabs i químics, accessoris
- Càmeres • Portafotografies, etc
- Equipament per a foto-estudi

c/ Tinent Oyaga, 18 • Tel. 75 94 46 • Palma

L'esperit republicà

EN JOAN QUETGLES, professor de Filosofia

La segona reconstrucció de Catalunya (II)

Quan dic «reconstrucció», em refereixo a la *Reconstrucció nacional*. Prèviament a la reconstrucció, en efecte, hi havia hagut una destrucció segons els bàrbars patrons de l'oligarquia hispana. Com constata amb una gran abundància de documents en Josep Benet, «el franquisme va ser un violentíssim intent de genocidi cultural contra Catalunya». En aquest cas, el gros i millor dels incomptables dispositius de repressió del «catalanisme» estava instal·lat al Principat de Catalunya. Sigui dit de passada, a Mallorca, la modesta oligarquia local, tot i que era catalanoparlant, fa fer causa comuna amb el franquisme. Els «mallorquinistes», gent catòlica i conservadora, no varen patir persecució política, posat que no constituïen cap tipus d'oposició a la política genocida del Règim. Deixant de banda les excepcions, a Mallorca i València, l'Església esdevingué l'eix central del gran mecanisme destinat a destruir culturalment la nació catalana. Avui mateix, la major part d'escoles de frares i de monges continuen essent nius de foment de l'espanyolisme.

Fins ara el segon procés de *Reconstrucció nacional* ha seguit una marxa molt lenta i sense grans esclats d'entusiasme. Per una altra banda, tot i que s'han establert importants instruments de recuperació —el català obligatori a les escoles, per exemple—, d'una manera contínua, s'aixequen veus fent denúncia de la situació diglòssica de la llengua catalana; per tot arreu es fan crits d'alerta respecte del retròccés de l'ús social del català. No hi ha

dubte que aquests avisos responen a una realitat social catalana. També és cert que nombrosos lingüistes distingits assenyalen les perspectives inquietants pel futur de la llengua. «Com quedam, idè?», un hom podria preguntar; «que som a la tasca de reconstrucció nacional o a la continuació de l'intent de genocidi cultural?». Es donen les dues activitats alhora, jo dic. En resposta a la qüestió, em permetreu, amic lector, aquestes consideracions:

Que fa segles que el poble català ha de suportar els assalts genocides dissenyats per l'oligarquia castellano-andalusa. Que els processos nacionals de Catalunya i d'Espanya, tot i que són estretament entrelligats, són fonamentalment diferents. Espanya no ha fet la revolució burgesa. L'oligarquia terrera-financera continua monopolitzant el Poder real. L'oligarquia continua amb el seu projecte de sempre d'anorrear la nació catalana. L'oligarquia hispana continua amb l'intent genocida, i les diverses classes populars catalanes s'impliquen en el projecte de reconstrucció de la nació.

L'estratègia de l'oligarquia rau en el manteniment del seu poder i dels seus privilegis, al preu que sigui. L'oligarquia es manté ancorada a un etern barroquisme que infecta totes les seves manifestacions. Fa tot de grans escarafalls, com si disposés d'una gran capacitat de canvi i de maniobra (no de bades ho varen anomenar «movimiento» a aquell immobilisme miserable). És l'oligarquia la que impedeix el sorgiment d'una burgesia moderna espanyola.

Mentre tota l'«Espanya profunda» es manté estancada, quan no en clara regressió econòmica, Catalunya plena ha tirat endavant una intensa revolució econòmica i social. L'oligarquia catalana va desaparèixer com a classe social ben definida.

La primera tasca d'una nació és assegurar el desplegament de la seva economia productiva. Als darrers cinquanta anys, Catalunya ha fet la reconversió econòmica i social; és a dir, que ha posat els fonaments sobre els quals fer la reconstrucció nacional.

L'oligarquia està molt inquieta perquè veu que Catalunya supera tots els obstacles que la classe dominant posava en joc. Estan esglaiats: després de quaranta anys de despotisme oligàrquic, de «nacional-catolicisme», i de «*Por el Imperio hacia Dios*», ara constaten la ridícula inutilitat dels seus esforços (els oligarques formen un sol bloc catòlic; no han fet mai disidència religiosa; els incrèduls donen tot el seu suport al partit catòlic).

Per a la nostra nació, el temps històric s'accelera. Podríem dir que la reconstrucció material de la nació va per davant de la reconstrucció cultural. Seria just dir que els nacionals catalans conscient anem marcats per la síndrome del franquisme. Aquesta manca no ens deixa veure prou bé les nostres pròpies forces, que tant aterren el nostre enemic. Els signes d'aquesta acceleració del temps històric es multipliquen. Basta veure aquesta magnífica resposta de Barcelona que es situa a l'avantguarda de tot l'Estat en la denegació de tribut a

l'Església catòlica. Ningú hauria cregut que un poble de Mallorca, d'un miler d'habitants, com és Maria de la Salut, presentaria una candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya a les eleccions municipals del 28-j (i encara és més signe del temps el que aquesta candidatura fos integrada exclusivament per dones).

Malgrat l'acumulació de poder material, l'oligarquia hispana no pot resistir el progrés. L'oligarquia ha de lluitar contra el procés de modernització social que els imposen les burgesies europees. I veu que de cada dia que passa va perdent poder.

Als anys vint, els intents de recuperació nacional eren classificats en conjunt com a «catalanisme» i, després, com a «catalanisme polític». I el gran moment d'integració, fou als anys trenta, amb Esquerra Republicana com a partit hegemònic al Principat.

Com als anys 30, no es tracta tant de fer «catalanisme» com de fer un exercici de recuperació

dels drets de l'home i del ciutadà; i menar una lluita per l'emancipació de les classes treballadores. Aquí a Catalunya no hem aconseguit encara el grau de llibertat i de dignitat que establiren aquells homes de la Primera Gran República de l'època moderna, els Estats Units d'Amèrica. És d'una gran ridícula que parlin de «postmodernitat» uns que encara no han arribat a l'època moderna, uns que encara no s'han desempelegat d'estructures heretades de l'època medieval. D'una manera clara i distinta, la reconstrucció de la nació catalana passa necessàriament pel camí de la llibertat, de la igualtat, de la justícia, de l'emancipació social. Ω

AUTO ELÈCTRIC AGUSTÍ, S.L.

Vendes • Exposició • Taller • Recanvis
Bon servei post-venda

Cra. d'Inca, 35 • Tel. 54 18 05 • Fax 54 24 59 • 07420 SA POBLA

JOE'S

CAFETERIA-BAR
Plats combinats casolans
Entrepans
C/ Terral, 3 • Tel. 26 33 55
S'ARENAL

Masquait S. L.

MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ,
TRANSPORTS, LÀMPERES I DECORACIÓ
c/ Ràpita, 43 • Tel. (971) 650123/652432
Fax: 652432 • 07630 • Campos (Mallorca)

OCELLERIA

POLLENÇA

c/ Costa i Llobera, 16
Tel. 53 27 63

ZURICH ASSEGUANCES FRANCISCO MAS FERRÀ

Oficina: c/ Indústria, 21
Tel. 28 80 12 - Palma
Part.: c/ Zafoteza Musoles, 13, 1º
Tel. 41 69 16 - Palma

INSTAL·LACIONS I REPARACIONS ELÈCTRIQUES

Via Argentina, 4 • 07460 Pollença
Tel. 53 06 22 • Mallorca

J Jani S.L.

SERVEIS DE NETEJA

Neteges d'obra nova • Vaixells
Neteja de sinistres • Neteja en general
c/ Trasmè, 64, baixos • Tel. i fax 26 87 15
07006 S'Arenal (Palma)

MOBILIARI DE CUINA, BANY I ELECTRODOMÈSTICS

c/ Llevant, 44 (local 4) • Tel. 532313
07470 Port de Pollença (Mallorca)

S'ARENAL • c/ M. A. Salvà, 38.
Tel. 267450-54 • Fax 269000
LLUCMAJOR • Superm. Prohens
Ronda Migjorn, s/n • Tel. 120164

AIGUA POTABLE A DOMICILI

Als termes de Ciutat,
Marratxí i Lluçmajor

Telèfon 742768

L'assassinat per part del P«C»E-PSUC d'un gran revolucionari català: Andreu Nin (i II)

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Camillo Berneri (1897-1937)

Juntament amb Andreu Nin, el PCE-PSUC, amb l'ajut de la policia política de Stalin (GPU), era assassinat igualment el professor anarquista italià Camillo Berneri (1897-1937). Dirigent anarquista, fou un dels intel·lectuals llibertaris més importants del període d'entreguerres. Autor de nombrosos llibres que estudiaven la gènesi del feixisme. Italià, escrigué igualment tractats de sociologia del treball i història del pensament social, essent igualment un dels primers precursors dels estudis psicològics, sexuals i religiosos.

A causa de la seva compromesa militància antifeixista s'hagué d'exiliar de la Itàlia mussoliniana l'any 1926, i per la seva actitud de lluita constant contra el capitalisme fou empresonat en nombroses ocasions a Bèlgica, Països Baixos, Luxemburg i França.

Revolucionari conseqüent, Berneri arribà a l'estat espanyol pel juliol del '36 i de seguida s'incorporà a les unitats confederals que sortiren de Barcelona per a alliberar Aragó del feixisme. Col·laborà activament en les emissores de la CNT-FAI, i d'ençà l'octubre de 1936 fou l'ànima del diari *Guerra di classe*. Personalitat honesta i independent, malgrat les seves afinitats amb el moviment llibertari no dubtà mai a criticar diverses personalitats anarquistes quan ho creia just.

El professor Camillo Berneri pensava –en contra de l'opció del PCE-PSUC– que la guerra només podia ser guanyada a la burgesia espanyola si el poble portava endavant primer la revolució social iniciada el juliol de 1936. Així ho va deixar escrit en els seus estudis i assaigs. I aquesta idea fou la que concentrà l'odi de la direcció Pasionaria-Díaz-Carrillo en contra seva i li costà la vida, juntament amb Andreu Nin i molts centenars de revolucionaris catalans i de la resta del món.

Si hagués pogut, el PCE hauria fet esborrar el nom d'Andreu Nin del registre civil

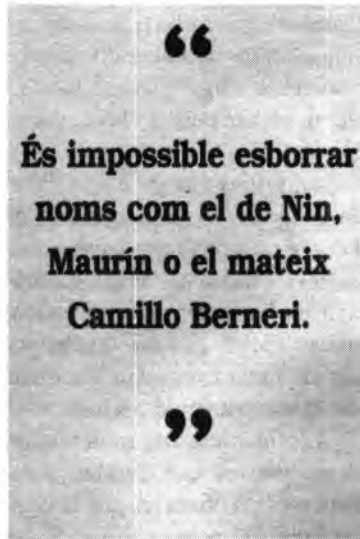
Perquè és, encara avui, a tants d'anys del seu assassinat, una lliçó que voldrien fer oblidar i un retret que mai no podran treure's del damunt aquells que foren

còmplices –actius o passius, pel silenci o per la tortura– del seu assassinat. ¿Ningú, mai, a Mallorca ni la resta de l'Estat, ha llegit o sentit la més mínima autocrítica per tots aquests crims i assassinats? La direcció del PCE a Mallorca, tant la del temps de les traïdes i claudicacions carril·listes (Ignasi Ribas, Antoni M Thomàs, Pep Vilchez, Manolo Cámara, etc) com l'actual... ¿han explicat mai per què donaven o donen suport a una política que tot ho ha traït pel plat de lleties d'una poltrona institucional i mai no ha fet la més petita autocrítica pels seus crims? (traïda la lluita per la República; traïda la lluita per l'autodeterminació de les nacionalitats de l'estat; traït el marxisme revolucionari; etc, etc).

Però és impossible esborrar noms com els de Nin, Maurín o el mateix Camillo Berneri, perquè, sempre i en tot moment, aquest record el mantindrem viu els revolucionaris de qualsevol època i circumstància.

Les obres polítiques d'Andreu Nin

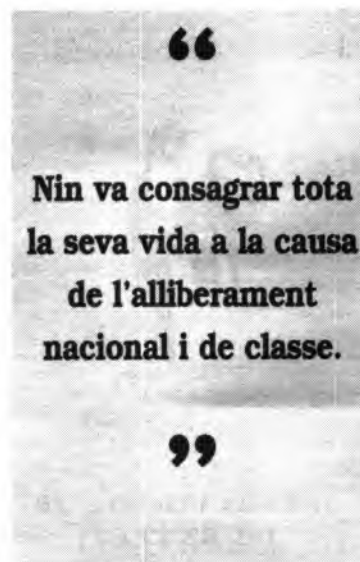
L'anàlisi de les obres polítiques d'Andreu Nin, que un dia hauran de fer els nostres historiadors per a il·lustració i formació d'una nova generació de revolucionaris catalans, ens portaria ara mateix massa lluny. Com hem deixat escrit en el capítol anterior, les dues obres fonamentals de Nin són, evidentment, *Les dictadures dels nostres dies*, editat per la Llibreria Catalònia a Barcelona l'any 1930, i *Els moviments d'emancipació nacional*, publicat per Edicions Proa el 1935 (d'aquest darrer llibre hi ha una reimpressió feta per Edicions Catalans de París en 1970). Ambdues van ser escrites en català, cosa que mereix d'esser subratllada, perquè la bibliografia marxista en la nostra llengua és limitadíssima. *Les dictadures dels nostres dies* (traduïda a l'espanyol per Rafael Marquina i publicada amb el títol de *Las dictaduras de nuestro tiempo* per les *Ediciones de Hoy*, Madrid, 1930) és una anàlisi del feixisme i de les formes de dominació del capitalisme contemporani i, en el seu temps, va constituir una rèplica contundent a *Les dictadures*, lli-

bre de Francesc Cambó, dirigent polític de la burgesia catalana abans de la guerra civil. L'escriptor francès Daniel Guérin va explicar que s'havia inspirat en la versió francesa de l'obra d'en Nin, realitzada per Pierre Naville i encara inèdita, per a preparar el seu popular llibre *Fascisme et gran capital*.

Els moviments d'emancipació nacional és un llibre rar dins el corrent marxista de l'estat espanyol –orfe de veritables teòrics autòctons. I es pot dir que malgrat les mancances que s'hi poden trobar és encara un treball molt útil per a tenir a l'abast, i des d'una òptica de classe, les distintes posicions dels clàssics del marxisme damunt l'alliberament de les nacions oprimides i dels corrents principals del moviment obrer internacional davant aquesta greu problemàtica encara avui no resolta pel capitalisme.

Nin té en tot moment ben clar –hem de pensar sempre que l'o-

bra està escrita entre l'agost i l'octubre de 1934– que la justa solució del problema de l'alliberament de les nacions ofegades per l'imperialisme espanyol és d'una importància cabdal per a l'alliberament global de la classe obrera i element bàsic en l'aprofundiment del restringit àmbit de democràcia que ofereixen les classes dominants.

Nin escriu: «...Els moviments nacionals juguen un paper d'enorme importància en el descabellament de la revolució democràtico-burguesa, arrossegueu masses populars immenses a la lluita i constitueixen un factor revolucionari poderosíssim que el proletariat no pot deixar de tenir en compte... Girar-se d'esquena a aquests moviments, adoptar enfront d'ells una actitud d'indiferència és fer el joc al nacionalisme opressor i reaccionari, encara que es vulgui cobrir aquesta actitud amb la capa de l'internacionalisme».

D'aquesta manera, per a A. Nin, la lluita d'alliberament nacional és un eix indispensable de la democràcia burgesa enfront els entrebancs constitucionals que el capitalisme posa al davant del poble treballador; i el seu desenvolupament continu tendeix a eliminar els obstacles que els estats plurinacionals opressors posen al creixement humà i social. Torna escriure Nin: «Quan la formació dels grans Estats precedeix el desenvolupament capitalista, és a dir, quan es constitueixen abans que les relacions feudals hagin estat superades per les relacions burgeses, la unitat que en resulta és una unitat repressiva, despòtica, de tipus asiàtic, que entrebanca el desenvolupament de les forces productives en lloc d'afavorir-lo».

Andreu Nin: conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya

Seria també molt difícil arribar a esbrinar l'origen del cos teòric d'en Nin si no el relacionem amb la seva pràctica efectiva tant al capdavant del POUM com en el Consell d'Economia de Catalunya, organisme encarregat d'estructurar la indústria col·lectivitzada i establir els primers elements de planificació, en el qual, per cert, va

exercir un paper de primer ordre.

Cal tenir en compte també que el 26 de setembre de 1936 s'establí a Catalunya el primer Consell de la Generalitat amb participació obrera. Andreu Nin hi fou nomenat Conseller de Justícia i tothom reconegué aleshores que Nin era la personalitat més brillant del Consell.

Com a Conseller de Justícia estengué a tot el Principat els Tribunals Populars, formats per un representant de cada organització obrera i democràtica. Aquests Tribunals Populars van acabar amb els excessos absurds i amb les «justícies» particulars que havien estat exercits els primers temps de la guerra civil. Com a Conseller d'una Generalitat front-populista advertia aleshores –agost/setembre 1936–: «A l'estat espanyol assistim a una revolució social profunda. Jo, que he conegut la revolució russa, puc dir-vos: la nostra revolució és més profunda que la que commogué Rússia l'any 1917».

En efecte, la concepció d'Andreu Nin de la revolució democràtico-socialista havia estat confirmada pels fets: el poble treballador havia resolt en un «obrir i tancar d'ulls» els problemes pendents de la revolució democràtica (nacional, militar, religió, agrari, etc.), i havia iniciat simultàniament la transició socialista. La teoria de la revolució permanent esbossada per Marx el 1848 i completada per Trotski el 1905 era verificada una vegada més per la pràctica.

Aleshores, tant com a dirigent obrer (secretari general del POUM) com en la qualitat de Conseller de la Generalitat, pogué comprovar –i ho va repetir moltes vegades– el paper claudicant, sense principis, tantes vegades demostrat per la història, de la burgesia «nacional» catalana davant les tasques d'alliberament de Catalunya. De les seves crítiques tampoc se salvaven certs sectors de la petita burgesia. Nin deia: «Vacil·lant i indecisa, com a reflex de la situació intermèdia que ocupa en l'economia capitalista, prodiga dels excessos declamatoris en perjudici de les realitzacions concretes, tremola davant les mesures radicals per por alhora de descontentar la burgesia i fomentar

el moviment 'anàrquic' de les masses, s'inclina a la política de les concessions i d'estira i arronsa, i quan, sota la pressió popular, es llança a la lluita i a la rebel·lió, ho fa a contracor, sense decisió, més aviat esfereïda de les possibles conseqüències d'un 'desbordament' popular que no pas decidida a combatre resoltament».

L'assassinat d'Andreu Nin

L'assassinat d'Andreu Nin pels sicaris del PCE-PSUC amb la col·laboració de la policia de Stalin (GPU-NKVD) cap al juny de 1937 ens va privar del posterior desenvolupament teòric del seu cos doctrinal. Cal pensar que si hagués viscut probablement hauria canviat moltes de les seves conclusions ofertes a *Els moviments d'emancipació nacional* (sobretot les que fan referència al 'model' soviètic de resolució de la qüestió. La seva mort i la repressió salvatge contra el POUM i la CNT el maig de 1937 van suscitar una immensa emoció a Catalunya i a la resta del món. Les protestes de Lluís Companys (President de la Generalitat), Largo Caballero (President del Govern espanyol), etc, s'enfrontaren amb el cinisme de la direcció del PCE (Carrillo, Pasionaria, José Díaz, etc.). George Orwell va escriure indignat el seu *Homeatge a Catalunya*.

Andreu Nin, militant revolucionari i escriptor, dirigent obrer i teòric marxista, es va formar en el moviment obrer català i internacional. Va consagrar tota la seva vida a la causa de l'alliberament nacional i de classe. Va morir en mans dels botxins espanyols de Stalin a Alcalá de Henares, ferm i inflexible, fidel sempre als ideals pel quals havia lluitat.

Com a marxistes mallorquins servarem en la memòria l'exemple de la seva fidelitat, dignitat i coratge en la defensa dels interessos de la nostra terra i del poble treballador. Ω

LLIBRES BEN ARRIBATS

Senzills ramells de paraules

Una veu nova ha volgut exaltar la bellesa de la seva terra nadiua. Una veu senzilla, humil, però curulla de sentiment, d'amor i d'esperança. I, sempre, ben convençuda del seu temperament i de l'ímpetu humanitari de les seves ànsies. Per això canta i recorda:

*Jo som la nina que va néixer aquí.
Jo som la jove que véreu florir.
Jo som l'al·lota que es va casar ahir.*

*Jo som la dona que contenta viu.
Jo som la mare del nin que somriu.
Jo som madona l'hivern i l'estiu.*

Maria del Carme Roca i Salvà canta per als dos infants que l'estimen, per al seu Lluçmajor de l'ànima. Canta l'amor a Déu, l'entorn de la seva llar, les meravelles dels paisatges illencs, la magnitud de la natura, les gaubances de la vida, les seves cavil·lacions, el sofriment i la recança; i tot això perquè Maria del Carme té per ben cert que la poesia

*Neix de l'ànima encisada,
surt de l'íntim sentiment;
és amor dins la mirada
i tendresa al pensament.*

I perquè coneix, profundament, la seva senzillesa, és virtut que deixa ben definida en el títol del seu llibre *Senzills ramells de paraules*.

Així, amb la seva voluntat i la seva constància, Maria del Carme ha tingut el coratge i la sensatesa d'alçar la seva vigoria poètica per a proclamar amb la veu del cor i de l'ànima tots els seus anhels, ben reflectits dins l'espill d'un ramell de vivències, de recordances, d'amor i de lloances al seu poble, Lluçmajor.

Dins la serenor de les paraules de cada vers, Maria del Carme ha deixat, sense cap dubte ni cap mena de mistificació, tot allò que ella estima, tot allò que ella creu que és la raó fonamental dels seus pensaments i els seus ideals. La poesia de Maria del Carme no cau dins l'abís de la incertesa, ni dins l'avenc de la fal·làcia.

Per això tant canta el relleu i la importància de la prehistòria dels talaiots, com *als pintors que mesclen colors*, o s'entusiasma davant *l'encís de la bella Caterina* o, trescant pels carrers de Lluçmajor, pregona l'art ancestral de les

*Cases d'estil mallorquí
amb els portals fent arcades,
que atreuen cor i mirades
en un encís sense fi.*

Maria del Carme canta a les flors, i a l'astre rei:

*Mirau el sol que es passeja
pels sementers plens de blat.*

Maria del Carme Roca, tota amorosida, canta a la mar:

*La mar es belluga:
és aigua salada
avança i retorna,
no para un moment*

*és líquid d'argent
dins la nit callada...
és blavor que eclipsa
el viu blau del cel;
és verdor que ofega
les ombres dels pins;
és mirall que xucla
el sol de la tarda...
I enmig del silenci,
la lluna s'hi dorm.*

Maria del Carme Roca es proposà la creació d'un llibre i, amb tota la seva responsabilitat, ha

assolit l'horitzó: *Senzills ramells de paraules*.

Lluçmajor, a partir d'ara, ja compta amb una veu nova que vol cantar tot allò que dignifiqui i coronari de joia l'esperit d'una terra magnànima, ubèrrima i generosa:

*La terra mallorquina, calze d'or
de l'amor, de la pau i de l'història;
la terra dels herois que daren glòria
a una raça potent d'ànima i cor.*

Miquel Bota Totxo Ω

NO FACIS FOC

Hi ha molt en joc

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Agricultura i Pesca

L'ESTEL de Mallorca

El diari dels mallorquins

SUBSCRIVIU-VOS-HI !!

Síndrome és el conjunt de símptomes d'una malaltia

Bufadeta brava del nostre mestral,
el baf humit i africà del xaloc
o llebeig que ens duu a terra vents forts
i la frescor saludable del gregal.

Així, en terra antiga, ancestral,
hi dormen el somni etern, amb remors
de les més novelles generacions,
les despulles dels vells herois oblidats.

Saba fonda de les entranyes terrals,
aliment de raça que mai no mor,
esperança de tot quan ens és vital.

Mes, en les desventures del desconhort
hi trobam força, moments transcendents
que ens exigeixen treure-nos la por.

Hi som!

S. Lull's

Mahatma Gandhi, el separatista (IV)

A Sud-Àfrica, advocat dels pobres

Vestit d'uropeu, Gandhi arribà a Durban (Natal) a finals de maig del 1893, on havia d'esdevenir líder polític dels immigrants hindús. Allí, per cert, seguien les divisions entre comerciants musulmans (àrabs), els persis (perses), els hindús de religió i el sector més nombrós, treballadors que parlaven tàmil, telgu o algun altre dialecte nord-indi, havien anat a Natal amb contractes de cinc anys i es deien «girmityas». Els anglesos en deien «kulis», com que eren la majoria, els indis acabaren essent tots «kulis», i Gandhi llur advocat. Una altre denominació de menyspreu que rebien per part dels «sahib» blancs era la de «sami», derivada de «swami» (mestre). Prest Gandhi hagué de patir les impertinències racistes, quan viatjava cap a Pretòria en primera classe vestit com un *gentleman*. Un blanc s'esvalotà i els funcionaris del tren obligaren Gandhi a pujar al vagó de l'equipatge, tot i haver pagat el bitllet de primera. «Vingué la policia —conta el mateix Mahatma— m'agafà per la mà i em llançà fora. I també el meu equipatge. Refusí pujar al vagó d'equipatge i el tren marxà...»

Era hivern i feia molt de fred... Els ferroviaris havien guardat el meu equipatge, on tenia l'abric, però no gosava demanar-lo per por que no em tornassin a insultar, i em quedí allí assegut tot tremolant.»

A continuació hagué de prendre la diligència, on també el relegaren, fou insultat i colpejat, tot i que els passatgers li feren costat.

El cas és que a l'estat lliure d'Orange, pocs anys abans de l'arribada de Gandhi, una llei extraordinària havia desproveït els indis de tots els seus drets. Tot havia estat inútil. Qualsevol persona de color no hi podia ni tan sols emprar cap camí públic, i a partir de les nou del vespre necessitaven un salconduit per sortir de casa. «Sempre ha estat un misteri per a mi que l'home pugui sentir-se honorat per la humiliació del seu proïsme», va dir Gandhi quan veié una colla d'hindús obligats a caminar per avall i cedir la voravia als blancs.

En aquesta època s'aclarí l'actitud de Gandhi enfront del cristianisme; es reunia amb molts de cristians amistosos, llegia els llibres que li donaven i els discu-

ten junts. Això intensificà la seva recerca religiosa: llegí l'Alcorà, s'escribia amb insignes cristians i hindús, i també llegí *El regne de Déu és amb vosaltres* de Tolstoi, que el subjuguà completament.

Mentrestant exercia d'advocat, però com una mena de jutge de pau. Havia capít que la veritable funció d'un advocat rau a fer avenir les parts en litigi, cosa que és un dels pilars de la no-violència. Els catalans, a diferència dels castellans, no sols comptam amb una llarga trajectòria parlamentària (ja des de «la treva de Déu» del bisbe i abat Oliba), sinó que, a causa de la nostra desvertebració i opressió, ens veiem empenyats a negociar i no pas a imposar. Estam en bones condicions de capir la via de la no-violència activa de Gandhi. En canvi, els castellans ho tenen més pelut i de seguida es desfoguen tirant bromerada per la boca, insultant i escridassant. No debades és a Euskalherria i a Catalunya (i a Galícia) on els objectors de consciència tenen uns percentatges altíssims (els més alts de tot Europa), mentre que Andalusia i la Manxa és on menys objectors hi ha.

Líder indi a Sud-Àfrica

Un dia Gandhi llegí una petita notícia en la qual parlaven d'un projecte de llei per retirar als indis el dret d'elegir diputats a l'Assemblea Legislativa de Natal. Gandhi ja se'n volia tornar a l'Índia, però preguntà qui en sabia res. Ningú no en sabia res; li demanaren d'ajornar la seva marxa. Els indis no reeixiren, però la lluita per llurs drets havia omplert de vida la comunitat índia. «L'alegria rau en el combat, en l'esforç, en el patiment que suposa la lluita, i no pas en la mateixa victòria», deia. Totes les lluites de tota mena són molts dures, i especialment les d'alliberació nacional i drets cívics. Cal una pregona moral de sacrifici més que no pas de festa, per diverses raons. Cal que el poble tingui ben clar per què lluita, i que la justícia és un valor i un dret que es guanya exercint-lo i no pas demanant almoines en precari. «Serà l'evidència del poder espiritual dels indis sols si ens negam a una posició de força, tot i tenir-la... Això ben poc té a veure amb el «perdó» que el ratalí «ofereix» al gat. Sovint els humanismes i esquerranismes, amb tota llur bona intenció, oblidem que sense deures no pot ha-

ver-hi drets. Sense una moral de sacrifici molt generosa, no hi ha futur. Amb teories humanistes i declaracions de paper mullat no farem res, això s'ha d'acabar, catalans! És sols perllongar una agonia sense solució, un miratge de lluita. Si volem justícia per a la nació catalana, adonau-vos bé que això és una valor netament moral i, sense una certa transcendència espiritual i una sòlida ètica o llei moral, no hi tenim res a pelar. Les ideologies polítiques o les filosofies genèricament humanistes són sols de paper de fumar, són de vida curta i sols arriben a les èlits. Comparau qualsevol ideologia o filosofia (estoics, tomistes, anarquistes, marxistes...) a qualsevol religió i veureu fortes diferències. Les primeres són trencadisses i volàtils, flors d'un estiu en boca d'alguns sectors, i sols conserven vigor real durant uns lustres; mentre que les religions duren mil·lennis, fecunden cultures i civilitzacions i mouen una enorme quantitat d'esforços i de gent i capacitat de patiments. Si volem bastir la independència amb els humanismes esquerrans serà com voler fer una casa amb palletes. A bon entenedor...

Gandhi ho tenia molt més clar que no pas els nostres nacionalistes ancorats encara en la transició postfranquista, per més que a voltes, el citen sense saber què estan citant (o, si ho saben, pitjor encara; fan oportunisme prou descarat).

Gandhi decidí quedar-se a Natal per lluitar i s'inscrigué al registre d'advocats del Tribunal Suprem. El Col·legi d'Advocats volia impedir l'admissió d'un advocat de color, però Gandhi observà agudament que la Justícia es representa cega intencionadament, puix que hauria de jutjar els homes no pas per l'exterior, sinó per llur valor interior. El tribunal resolgué a favor de Gandhi, el qual es féu ràpidament popular.

Gandhi es dedicà a ajudar els treballadors indis. Pels volts de 1860 els europeus havien començat a portar treballadors indis a la canya dolça i el sucre. Els indis feren florir l'agricultura i el comerç, però llur traça exasperà els empresaris blancs. «La nostra manera distinta de viure, la nostra senzillesa i acontentament amb guants reduïts, la nostra indiferència envers la higiene i les mesures de sanitat, la nostra incapacitat de mantenir net i polit el

nostre entorn, i la nostra avarícia quan es tractava de mantenir en bon estat les nostres cases; tot això, juntament amb les diferències de religió, contribuïa a atiar la flama de l'hostilitat contra els indis», escriu Gandhi en la seva autobiografia. Una cosa és l'autocrítica i l'altra l'autoodi. La diferència rau en la finalitat: l'autocrítica és per superar-nos, l'autoodi per renegar de la nostra dignitat. «Perdre la individualitat pròpia o esdevenir un simple engranatge d'una màquina (d'un imperi), és impropri de la dignitat humana», diu Gandhi. En el primer cas fa una valoració autocrítica del propi poble; en el segon denuncia l'autoodi i la despersonalització típica dels col·laboracionistes i botifarres. Ens cal una regeneració profunda, a tots els pobles oprimits, per assolir la llibertat. Això no ho podem fer sense trencaments dolorosos de la pròpia idiosincràsia. Hi ha veritats que són amargues de dir, però ja explica Marx que la primera condició per alliberar-se és reconèixer i identificar les pròpies cadenes. I Churchill sols

prometé als britànics, quan les bombes brunzien sobre Londres, «sang, suor i llàgrimes». Anar a dir coses així a la nostra panxacontenta i autosatisfeta cultureta de gastronomia i eròtica llatina, i als polítics conformistes i rutinaris que ella genera, potser sia sols, de moment, predicar en el desert. Però cal trencar la idiosincràsia actual del català, del valencià, del mallorquí, car ens impedeix lluitar en la realitat contra el colonialisme espanyol. Per acréixer-nos moralment i espiritualment i així vèncer *per a la justícia*. Un poble esclau s'ha d'espavilar doblement: per arribar a l'altura dels seus opressors (car ara es troba per sota i per això està colonitzat) i per a superar-los i així assolir la llibertat. Si entre els catalans no hi ha un nervi *elèctric* de solidaritat, lluita i resistència, estarem llançant una fortuna a la mar. I avui per avui això no existeix encara. Ens cal un *lobby* català i un Mossad català, amb una moral espiritual per resistir el mal. Per això traïem l'exemple d'en Gandhi. (continuarà) **Jaume Tallaferró** Ω

Prec d'estiu

Senyor, feis:

Que tota la nostra vida sigui radiant i lluminosa, com l'albada d'un matí d'estiu.

Que siguem despesos i generosos com els camps de blat de Mallorca, que encatifen d'or les nostres terres i carreguen de pa les nostres taules.

Que siguem agradables com l'embat fresc i suau en les hores fortes del sol i la calor.

Que siguem hospitalaris com les ombres dels pinars, i acollidors com les aigües de les platges i cales, que ofereixen generosament a qualsevol vianant, remull de suor i acalorat.

Que siguem humils com els bellveures i agraïts com les alfabagueres que umplen els ulls de frescor, d'aire i de fragàncies.

Que siguem pacients com el volar de les gavines i decidits com el llamp i la tronada de les tempestes.

Que siguem ombra reconfortant i tassó d'aigua fresca, per tots aquells que el camí de la vida ha retut i maltractat.

Que la nostra alegria sia vibrant com el brogit de les xigales i s'escampi com la cridada que s'escampa eufòrica que vessa dels jocs dels infants damunt la platja.

Concediu-nos, Senyor, una fe forta com els penyals, una esperança immensa com la superfície de les aigües, i que el nostre amor tingui la intensitat del vermell d'una posta de sol.

En el dolor i la malaltia, feis-nos valents com les roques assaltades per la fúria del temporal.

En el desànim, empeltau-nos el coratge del vent i les onades.

En l'angoixa i la tristesa, regalau-nos la serenor, la calma de la mar quieta i la platejada d'una nit de lluna plena.

Que en la nostra vida tot es mogui al ritme de la vostra Paraula com les pedretes de la vorera de mar, que bullen infatigables la dansa eterna i màgica de les ones.

Brufau Senyor els nostres ulls de la clara transparència i feis-nos capaços de descobrir-vos en cada esdeveniment, en cada persona i en cada cosa per així entonar per Vós, amb la creació sencera, un càntic no estrenat d'agraïment i d'alabança. **P.C.R. La Veu de Sóller**

El turisme i la seva aportació econòmica a Ciutat

És motiu de preocupació, per a l'Associació de Veïns de Santa Catalina, el tema del consum excessiu d'aigua que fa la indústria turística a Mallorca, i la repercussió que això té, ja que incrementa el preu que han de pagar els consumidors de Ciutat, que res tenen a veure amb aquest consum excessiu i que, segons sembla, se pretén que paguem la factura dels transvasament de l'aigua de l'Ebre.

La nostra entitat vol que, per part de l'Ajuntament de Ciutat, se faci un estudi seriós i profund de les causes que han conduït a l'augment de les tarifes de l'aigua, que s'analitzi quin ha d'esser el preu just de l'aigua de Ciutat i si podem i devem seguir l'abastiment al negoci turístic amb aigua a bon preu.

S'ha de tenir en compte que, del negoci turístic, els qui en treuen més guanys són els *tour-operators* estrangers i els hotelers, que llavors inverteixen els seus beneficis a fora de Mallorca. I sobretot a l'Estat espanyol, que se'n duu els doblers dels nostres impostos a Madrid, per gastar-los a Castella, Andalusia i Extremadura, i que durant molts d'anys, res o quasi res a Mallorca, on està inclosa la Ciutat de Mallorca amb poca seguretat ciutadana, poques infraestructures vials, manca d'hospitals, equipaments socials, etc.

Nosaltres comprem els interessos, que no compartim, del «Partido Socialista Nacionalista Andalucista» del senyor Felipe González. Cal recordar que el partit del senyor González va treure d'Andalusia trenta-set diputats a les darreres eleccions legislatives, més de trenta-sis a les dues Castelles, a més del recolzament que li donen els quaranta diputats catalans (16 del

PSOE i 24 CiU), cosa que fa comprensible que a l'hora del repartiment d'inversions se tinguí més en compte aquestes comunitats que no la nostra que només aporta tres diputats als govern central.

Idò bé, nosaltres vivim aquí, feim feina aquí, i reclamam més inversió aquí dels impostos recaptats per Madrid. Nosaltres reclamam que sia Madrid qui pagui el total de les inversions necessàries per garantir el subministrament de l'aigua per al negoci turístic. No acceptam que aquestes inversions tinguin un repartiment injust. No acceptam que això que no vol pagar Madrid ho hagin de pagar els ciutadans de Ciutat.

Tampoc trobam just que sien els *tour-operators* estrangers ni els hotelers mallorquins els qui paguin les operacions necessàries per tenir aigua suficient, sia potabilitzadora, operació «barco» o dessaladora. No volem que llavors, ni ara, ens carreguin als ciutadans les despeses que suposa amortitzar aquestes inversions que haurien d'anar a càrrec de l'Estat espanyol, que és el qui treu beneficis de la colonització a què ens té sotmesos.

Ens lamentam que, a la nostra terra, la majoria dels nostres polítics sien uns desarrelats i estiguin mancats de convicció per defensar els interessos dels mallorquins i que paresqui que miren més pels ciutadans espanyols que per nosaltres. Que parlin de solidaritat envers Espanya, però que no parlin de solidaritat envers Mallorca. Aquesta manca de solidaritat es fa palesa ara en el tema de l'aigua, però també en el tema de la rehabilitació del casc antic de Ciutat, el de la seguretat ciutadana etc.

Volem pagar el rebut de l'aigua, però que sia a un preu just.

Cal tenir en compte i comparar els preus de l'aigua de ciutats com Las Palmas de Gran Canària, ciutat que s'assembla molt a la nostra, on ha estat necessari construir dessalinitzadores. O a les ciutats i pobles banyats pel riu Segura, on han hagut de transvasar aigua del riu Tajo. Aquí hem hagut de transvasar aigua del riu Ebre amb la diferència que per fer el transvasament Tajo-Segura, l'Estat espanyol ha gastat molts de cents de milions i no uns quants de milions com en el cas Ebre-Mallorca. Allà no s'ha incrementat en absolut el preu del rebut de l'aigua als ciutadans.

En definitiva; l'Associació de Veïns de Santa Catalina exigeix a l'Ajuntament de Ciutat —a l'equip de govern i a l'oposició— que estudiï aquest problema tenint en compte aquests factors:

1r. Que Ciutat travessa una crisi econòmica, especialment dura per als ciutadans sense recursos.

2n. Que la manca d'aigua és deguda a les necessitats turístiques, més que al consum ordinari de la població.

3r. Que aquells que se beneficien del turisme —Govern espanyol i *tour-operators*— són els qui s'han de fer càrrec de les infraestructures i obres necessàries.

4t. És obligació de l'Ajuntament de Ciutat i del Govern Balear defensar els interessos de la població de Ciutat i no els de fora de Mallorca, encara que els partits sucursalistes de Madrid rebin ordres en contra. És indignant que hi hagi regidors dins el nostre consistori que s'emocionin i que es solidaritzin amb els interessos de fora i no amb els de Mallorca. **Pere Felip Buades**, portaveu de l'Associació de Veïns de Santa Catalina de Ciutat Ω

En el centenari de Josep Maria Batista i Roca

Durant tota la seva vida, en Josep Maria Batista i Roca fou un seguit de propostes per a l'alliberament nacional i la reconstrucció de la nació catalana en la seva totalitat.

Tenia una concepció molt àmplia i sempre amb posicions capdavanteres, sempre amb ideals d'estadista.

Ara, quan celebrem el seu centenari, volem recordar aquest mestre.

El 1927 creà l'organització Minyons de Muntanya «amb la finalitat fonamental que l'escultisme català és la formació i l'enfortiment de la consciència del caràcter dels catalans i de la dignitat i l'orgull d'esser-ho, en contra del complex d'inferioritat que ofega quasi tots els catalans».

Sempre va demostrar interès per la caracteriologia dels catalans, dels seus trets anímics, i va treballar per la formació d'homes i dones interclassistes i essencialment patriòtics. Amb l'interès d'educar moralment i cívicament la joventut catalana, volia enfortir-ne el caràcter i presentar un projecte nacionalista de futur, un projecte per als fills dels catalans i per als fills dels nouvinguts.

Va crear una organització cívica, catalanista i nacionalista, anomenada «Palestra». Aquesta organització, creada el 10 d'abril de 1930, va ser recolzada per moltes personalitats de la cultura catalana: dramaturgs, novel·listes, poetes, escoltes... En són un exemple clar les trobades i campaments a Mallorca i a València on Pompeu Fabra hi va tenir un paper ben destacat.

Segons Batista i Roca, «Palestra» i el conjunt del nacionalisme català s'havien de posar al davant dels fets, sobrepassant-los. Diu en un dels seus articles: «... el poruc i l'esclau sempre van al darrera...».

Es va fer present al Palau de la Generalitat quan Francesc Macià l'ocupà pacíficament. S'agrupà amb diferents nacionalistes per formar un cos de guàrdia cívica (projecte aigualit pel tomb de la situació política a Madrid).

Persona assenyada i ferma, d'una fidelitat infinita, irreductible, estigué aquell 6 d'octubre amb el president Companys. Fou comissari de Propaganda a partir de l'any 1937. Després arriba la desfeita total amb una Catalunya sotmesa, un etnocidi flagrant silenciament els signes d'identitat catalans.

Durant l'exili crea el Consell Nacional Català, amb molts de contactes a Europa i a Sud-amèrica, amb l'objectiu de seguir lluitant pel dret inalienable a l'autodeterminació de Catalunya tota. Cal remarcar la defensa que féu de la nostra llengua i cultura amb la creació de «La Societat d'Estudis Militars», els seus articles a *Catalunya i Ressorgiment*, de Bons Aires, a *Germanor* de Xile, als *Quaderns de Perpinyà*, a *Pont Blau*, *El Poble Català*, *Vida Catalana* i *Veu Catalana*, de Mèxic, *Free Catalonia*, de Nova York, *Galeuzca*, de Bons Aires, i sobretot de *Vida Nova*, de Montpellier.

El seu pensament, viu avui entre nosaltres, fou el de proporcionar-nos uns elements de base en la informació històrica. Reforçar la cohesió interna de l'home català per contrarestar la pusil·lanimitat dels catalans enfront de les agressions d'una Espanya negra i corrupta. **Joventuts d'Estat Català** Ω

NO BAIXI A PALMA

**Rotulos
Arenal**

RETOLACIÓ I DISSENY PER ORDINADOR

DEL CARTELL MÉS SENZILL AL RÈTOL LLUMINÓS MÉS COMPLEX

...I A PREUS DE S'ARENAL!

C/ MILITAR, 224 (devora Correus) • S'ARENAL
TEL. 74 32 62

TeleStar

SERVEI TÈCNIC

TELEVISORS • VÍDEO • ANTENES

TOTES LES MARQUES

AVINGUDA SANT FERRAN, 45 • TELÈFON 45 04 76 •
07011 CIUTAT

**TENNIS
SON RIGO**

Tennis	Squash
Futbol-sala	Volei
Hàndbol	Mini-golf
Petanca	Tennis taula
Cir. footing	Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

DES DE LES CLAVAGUERES DEL FRANQUISME

Vida quotidiana durant la Postguerra al barri «xino» de Barcelona

A finals de gener de 1939, els ciutadans del meu barri –el barri «xino» de *leyenda*, com deia la cançó– iniciava la llarga i penosa postguerra amb molt mala posició: com a vençuts. No hi ha cap dubte que, llevat de quatre botiguers que aprengueren molt aviat a saludar amb el braç estès, apuntant als *luceros*, la gent del «xino», tan bescantada per la resta dels barcelonins, era profundament antifeixista. Aquesta afirmació de segur que hauria estranyat i àdhuc ofès molts de barcelonins de l'època, dels qui també van perdre la guerra, convençuts com estaven que la població de la part més estripada del districte cinquè era composta, gairebé en la seva totalitat, de meuques, homosexuals, pispes, i altra gent de mala vida; i que tots els altres, encara que treballessin, feien d'alcajotes a estones perdudes... Bé, no és pot negar que, al meu barri, hi havia personal de la sèrie B i meuques a dojo (d'altra banda, era l'únic barri on les «cases de barrets» eren permeses. Mira que bé); com també és innegable que allí anaven a raure els elements menys bons de cada casa i tots els pobres de solemnitat de la ciutat, professionals del sac i de l'almoïna; i que els borratxos de plantilla no hi eren escassos... De tota manera, aquesta pobre gent vivia marginada, àdhuc al meu barri, on constituïa una minoria molt determinada.

La base de la població del barri «xino» dels anys quaranta (com la d'abans i la de després d'aquests anys) era formada per gent treballadora, una bona part de la qual eren menestrals de parla catalana, fills o néts d'aragonesos, de valencians o de catalans de l'interior; gent humil, molt catalanista i esquerrana, però també força tradicional en els costums. Teníem també una colònia gallega força nombrosa i compacta, els membres de la qual tenien el monopoli del ram dels esmoladors. Però la major part de la població, la formaven gent del sud: murcians, de la part de Mazarrón, La Unión i Puerto Lumbreras, principalment; andalusos de les zones més deprimides de Granada i Almeria... Tota aquesta gent era inscrita, gairebé sense exclusions, a la nòmina del

lumpen barceloní més baix: descarregadors de moll, peons de la construcció, etc. Eren tots molt menjacapellans, sovint –però no sempre– força anticatalanistes i, políticament, militaven a les files més radicals de l'anarco-sindicalisme. Ah, també hi havia, al barri «xino» d'aquells temps, molts de gitanos, la majoria dels quals es deien Amaya Flores. Aquests gitanos, de parla castellana, eren molt subdesenvolupats, i en realitat es trobaven tan marginats, al barri mateix, com

“

**Els únics «valores»
que semblaven
«eternos» al barri
eren la fam, la
malaltia i la
delinqüència.**

”

ho devien estar les dones de la vida. Ells protagonitzaven bona part de la picaresca d'aquells anys, en entrar, amb entusiasme dins el joc (o millor, tripijoc), al·lucinat i increïble, de les targes de racionament.

Les targes de racionament i les criatures

Ací aniria bé, crec jo, una anècdota, clarificadora d'altra part, de com anaven les coses aquells temps en què érem –deien– l'enveja d'Europa. Malles llengües afirmaren, un bon dia, que a Barcelona-capital, sobre una població de poc més del milió d'habitants, hi havia dos milions de targes de racionament. Davant aquesta situació (de la qual, també males llengües, deien que no n'eren aliens els empleats

d'«Abastos»), a algun capitost d'aquell temps no se li va ocórrer altra cosa que obligar a presentar-se a les fleques, davant un inspector, tots els caps de família, acompanyats dels seus, a fi de verificar que «estaban todos los que eran». Bé, resulta que la colla dels Amaya Flores posseïa ben bé el triple de targes que de membres. Per tal de reunir, cada cap de família, el nombre de persones que acreditaven les targes, s'organitzà un intercanvi de criatures veritablement surrealista. A prop dels forns, era tot un espectacle veure –i sentir– com les gitanes disfressaven els *churumbebes* i els donaven instruccions: «¿Como te llamas?» «Carmela.» Bufetada. «No! Hoy te llamas Antonia!» Els gitanets i les gitanetes no entenien res d'aquell batibull, i veïen amb els seus grans ulls astorats com una veïna els agafava pel coll i entrava dins la fleca tot exclamant: «Ay, mi querida, mi Antonia!» Els inspectors, quan van adonar-se que moltes de les criatures eren «repes», al final ja s'ho preniën de per riure. No van passar però pel cas d'una mare amantíssima, que es va presentar amb... vint-i-dues criatures!, mitja dotzena de les quals semblaven tenir la mateixa edat. «És que a estos tres o cuatro los parí a la vez», explicava la gitana, tota orgullosa ella.

El «poll verd», exemple de conya i de misèria

Les classes treballadores del meu barri, tant les catalanoparlants com els castellanoparlants, i també un bon nombre de marginats, eren molt conscients que havien perdut una guerra, i que en allò de l'*Imperio hacia Dios*, ells no hi tenien res a veure. D'altra banda, les condicions de vida que van haver de suportar durant les dues dècades següents a l'acabament de la guerra, no eren com per entusiasmar-se amb la ideologia dels vencedors. (Val a dir, en honor a la veritat, que aquests, els vencedors no van fer absolutament res per guanyar-se la gent del meu barri; devien creure que no valia la pena.) Els únics «valores» que semblaven «eternos» al barri, llavors, eren la fam, la malaltia i la delinqüència, fruits predilectes de la misèria. Però, si bé era cert –com

deien– que al barri «xino» hi havia molt de vici, allò que hi abundava més era la misèria, una profunda, fastigosa i acollonant misèria. Misèria que, si d'una banda produïa tota una picaresca (de la qual ja he donat una mostra, i a la qual es podria afegir la venda ambulanta a les voravies, l'*esquilada* de vianants, i l'omnipresent estraperlo), de l'altra, fou també la responsable de tota mena de malalties, de la tuberculosi a la sarna, passant pel tifus exantemàtic. I així anava a cosa, malgrat que la gent, a fi de con-

“

**Aquell eslògan-crit
comercial que
usaven les
vendedores de
tabac: Lo tengo
negro! Lo tengo
rubio!**

”

servar un mínim de bona salut mental, intentava de prendre-s'ho amb conya. Penso ara en l'epidèmia de tifus exantemàtic, més coneguda com la del «piojo verde», i que es presentà a l'hivern del 1941/42, epidèmia negada pels responsables de la Barcelona oficial d'aquell temps: «El aire de Barcelona es puro i sano», deien els diaris mentre al cementeri del sud-oest els morts trigaven tres o quatre dies a ser enterrats, a causa de la cua que hi havia. Doncs bé, hom confeccionava, per fer-hi conya, unes gàbies petites amb dos trossos de suro i unes agulles de cap negre, i hi ficaven dins una mica de llana verda (el «poll verd»). Alguns fins i tot s'ho penjaven al pit, deien –els animals– que ells també tenien el «poll verd»...

però que el tenien ben engabiat.

Aquí crec necessari fer un incís, per explicar quin era el territori que abraçava el barri «xino» des del nostre punt de vista potser no gaire científic, però ben existencial–, no sigui que algú s'ofengués, en sentir-s'hi inclòs. D'entrada, aclarim que el barri «xino» no és tot el districte cinquè, sinó només una part, justament la que hi ha inclosa en els carrers Nou de la Rambla, Porta de Santa Madrona, el Paral·lel i la Rambla; la columna vertebral de la qual era, en aquell temps, el carrer Trenta, antigament Trenta Claus, i que avui rep el nom d'Arc del Teatre. Tradicionalment, a aquest territori, s'hi afegia el carrer de les Tàpies i voltants. El carrer de les Tàpies era tan famós a Barcelona com ho podia ser la plaça de Sant Jaume, encara que per motius força diferents. Malgrat això aquest carrer era rebutjat per la gent del carrer de Sant Pau cap amunt, i va ser aquest el motiu –a part de la generositat dels meus conciutadans– perquè fos adoptat com a barri xinès.

Un món de dones

Però continuem amb la gent. Una prova que els meus veïns també havien perdut la guerra era que, els anys 1939 i 1940, sobretot, gairebé no hi havia allí homes en edat de fer feina. Uns havien mort al front, altres havien pres el camí de l'exili, i la majoria estaven dins la presó o al camp de concentració. (El vençut, quan tornava a casa seva, era rebut com a vencedor. Al minut d'entrar al carrer Trenta –pel Paral·lel o bé per la Rambla– la família ja ho sabia. Les bones noves anaven de pressa. Llavors corrien tots a abraçar el pare, el germà, el fill; i el trobaven encapçalant una munió de dones, criatures i vells que reien i cridaven...)

No és estrany, doncs, que als anys quaranta el barri «xino» fos un món de dones. A les femelles del meu barri, en trobar-se sense els caps de casa, no els tocava altre remei que deixar-se de punyetes i abandonar el seu paper de lloques. Elles, les dones, protagonitzaren, durant la llarguíssima postguerra, gran part de la picaresca de què parlava. Durant uns quants d'anys –molts– tota la

vida econòmica, i ja no diguem la social, del meu barri va estar en mans de les dones. Val a dir, en descàrrec dels mascles, que a ells poc camp d'acció els restava, pobres. Quan els deixaren anar, i van tornar al barri, ja no hi havia res a fer. Tot el negoci era ja muntat, i les dones duïen ben fort les regnes tant de la família com de tot el «muntatge». La venda ambulants i l'estraperlo. Quin temps! Com era possible que algú comprés aquelles barretes de pa que les dones es treien de sota les faldilles? Sortosament, els meus conciutadans intentaven –i no sempre ho aconseguïen– posar-hi gràcia a la cosa. Penso en aquell eslògan-crit comercial, ben equívoc per cert, que usaven les venedores de tabac: *Lo tengo negro! Lo tengo rubio!* Ja de bon començament les dones van haver d'espavilar-se per tal d'aconseguir avals, aquells famosos avals que feien miracles per tal de treure els homes de la família de la presó. (Aquí hi va, crec, molt al seu punt, un acudit. Una dona va a veure el seu marit a la presó. Han de parlar-se de lluny estant. Ella diu a l'home, tota contenta: –Ja tinc tres avals. El marit no l'entén. –Que tens què? Un altre presoner li ho aclareix: –Diu que té tres xavals. Llavors el marit, enfadat com una mona, li pregunta a la dona: –I de qui són? I ella tota satisfeta li respon: –Un del batlle de barri, l'altre del de la Falange, i el tercer del senyor rector!)

En aquelles circumstàncies sort en vam tenir tots plegats, d'aquella generació de dones que mostrà –amb la deguda llicència biològica– de tenir-los molt ben posats. D'altra banda, aquelles «ties» (la majoria analfabetes, i totes llengüdes), saberen plantar cara no solament a la misèria pròpia, sinó molt sovint a la dels altres i tot; i més d'una adoptà algun pres de Montjuïc, a qui portava una mica de menjar i de tabac i, sobretot, molt de consol: «–Animo chiquillo! Ya vendrán tiempos mejores. Ya verás como pronto podrás volver a magrear a la novia... Ya vendrán tiempos mejores!». Quantes vegades havia sentit aquesta frase, tot al llarg d'aquells anys. «Ya vendrán tiempos mejores!», deien tots. Però alguns nins de la meua edat es van morir esperant aquells temps millors; i els altres els han trobats –potser– a l'altra banda de l'Atlàntic, a Veneçuela, al Brasil, a l'Argentina, on anaren als anys cinquanta, fugint de la puta misèria. *La Rosa Blanca* (continuarà) Ω

Malcolm X, una lliçó magistral

Acab de veure la versió cinematogràfica de *Malcolm X*, la pel·lícula que m'ha impactat més i que més m'ha fet reflexionar. Embabiat davant la pantalla, ja anava concebant certs lligams i paral·lelismes entre el conflicte racial als USA i el colonial avui existent als Països Catalans.

I és que, realment, la visió d'aquesta pel·lícula m'ha estat d'un gran ajut, i m'ha servit, en certa manera, per trobar una explicació al comportament esquizofrènic i a l'autoodi en què es troba immersa una part de la nostra societat. Sembla, sovint, que el nostre és un cas aïllat, però aviat queda tot desmentit en reparar l'existència d'altres racismes o grups socials amb problemàtiques similars i, de vegades, quasi idèntics al nostre.

Mai no hem de caure en l'error de minusvalorar-nos, ni d'autoinculpar-nos de res, ni sobre res. Si ho féssim, ens hauríem empassat tot allò que el colonitzador ens ha volgut fer creure: «Allò, tot allò que l'home blanc t'ha ensenyat, ho has acceptat. T'han ensenyat que eres el dimoni, que eres la reencarnació de Satanàs, que eres una moneia que s'enfilava i es penjava pels arbres, i has acabat per creure't ho.» Fixau-vos, per cert, com alguns mallorquins van escampant que: «La nostra llengua no serveix per a res, amb ella no podem anar enlloc, únicament serveix per esta dins ca nostra, és un dialecte de l'espanyol, és de mala educació parlar-la davant d'un foraster, etc.» D'on pensau que han après totes aquestes bajanades? Qui us pareix que ha escrit els llibres de text? La nostra gent? No, evidentment!

Malcolm X fou un més dels negres americans afectats per la mentalitat d'esclau: s'allisava els cabells per assemblar-se tant com podia a l'home blanc, que tant odiava. No posà els peus en terra fins que un cop a la presó conegué un company que li féu obrir els ulls: «Per què t'empegueixes d'esser negre? Mira't! Pareixes una moneia. L'home blanc se'n riu de tu perquè sap que no ets com ell, que no ets blanc!»

D'aquí, que en prenguin llum de na pintora política com Gabriel Cañellas que, volent esser espanyols amb cos i ànima, s'estavellen contra un mur de pedra i

es guanyen el menyspreu, el rebuig i la burla del colonitzador. Julio Feo, l'any 1993, ja li va enflocar aquesta pels morros: «*Siempre que le oigo hablar con esa voz gangosa parece que tiene la boca llena de sopas.*» Que me'n deis, d'aquesta, eh? I del linxament públic que li feren a l'Expo-92 de Sevilla per xerrar en mallorquí, o de l'escandalera que es va moure quan hi parlà al Senat espanyol juntament amb els presidents de les altres comunitats autònomes? I, m'atur, ja, perquè la llista seria inacabable. De tot açò en podem aprendre una bona lliçó: del colonitzador no en podem esperar comprensió, ni acceptació ni una punyeta. És inútil, els fets mateixos ho corroboren. Seria com encalçar na Maria per sa cuina i esperar que les gallines traguessin dents. El màxim a què podem arribar és al respecte. Però –i em sap greu haver-ho de dir– per tal que se'n respecti hem d'aprendre primer a respectar-nos nosaltres mateixos. «S'ha de tenir respecte per si mateix, pel seu cos i la seva ment. Deixar d'introduir el verí de l'home blanc al seu cos.»

No serà imitant el colonitzador com ens guanyarem el seu respecte. Tot al contrari. Serà reivindicant orgullosament la llengua, la cultura, la identitat, el territori... I reclamar tota la doblada que, via espoli fiscal, Espanya ens fot any rera any. Com a botó de mostra pas a reproduir les declaracions de l'ex-conseller

“
És com si el llop
demanàs a l'ovella
i si el violador
demanàs a la
violada: Per què
m'odies?”

“
Del colonitzador
no en podem
esperar
comprensió, ni
acceptació ni una
punyeta.”

d'Economia i Hisenda Alexandre Forcades l'any 1988: «La diferència entre el que Madrid recapta a les Balears i el que ens torna, via pressuposts, és abismal. De cada cent pessetes, ens en tornen molts menys de la meitat (...) El País Basc, per exemple, n'entrega un 6% i se'n queda un 94%.» Davant aquesta porcada, el colonitzador, sigui de dretes, d'esquerres o de centre –sobre aquest tema sempre hi ha consens–, què hi diu? Doncs ho justifica amb l'excusa de la «solidaritat». Sí, ho heu llegit bé. Diuen que hem d'esser solidaris! «Solidaritat» no és més que l'eufemisme utilitzat per camuflar la paraula exacta «robatori». A la democràcia espanyola també substitueixen la paraula tabú «censurar» pel verb més fi, que acompleix la mateixa funció, i que és «resumir». Malcolm X ja ens avisava: «Han substituït els llençols blancs (del Klu-klux-Kan), per uniformes de policia.»

El líder negre no es cansava de denunciar que «l'home blanc vol amagar la persecució del negre». I ací, què passa? Doncs que el colonitzador espanyol no s'accontenta d'amagar els fets. També els ha de negar. N'Aznar –mirau quin un que està fet!– no fa gaire temps digué públicament que el general Franco no havia perseguit l'ús de la llengua catalana, en comptes de demanar disculpes per l'etnòcid comès pels seus avantpassats, nega els fets. A Nord-amèrica passaven dos

cèntims del mateix. «L'home blanc ens hauria de demanar perdó, però, què fa? Ens maltracta, ens humilia, ens insulta i diu que som uns maleïts negres.» D'aquí podem treure a rotlle els insults com: «*No ladres, habla cristiano, mallorco, polaco, sácate la mierda de la boca*», amb que els forasters –de militància o professió, no de llinatge ni lloc de procedència– han fet servir contra el 64% de la població mallorquina.

No descart topar-me amb algun Antonio Alemany que m'acusí, com ja va fer amb l'APLEC, de «*profesar el odio y la insensatez*». Per això m'agrada la idea de reproduir com a resposta unes declaracions que el Ministre X va fer davant les càmeres: «Quan un blanc demana a un negre, per què m'odies?, és com si el llop demanàs a l'ovella i si el violador demanàs a la violada: Per què m'odies? L'home blanc no està en condicions morals de demanar ni pot acusar l'home negre d'odiàr ningú.» Per les mateixes raons, el colonitzador espanyol tampoc.

Per acabar esmentaré unes paraules del líder afroamericà, adequades a les nostres circumstàncies: «Nosaltres no som americans, som les víctimes d'Amèrica. Perquè si realment fóssim americans, el problema racial no existiria. Provau, ara, si voleu, de substituir «americans» per «espanyols», «Amèrica» per «Espanya» i problema «racial» per «colonial». Feis-ho i comprovaureu amb les pròpies mans allò que veritablement s'amaga darrera les paraules.

Post-data: A tots aquells mallorquins en particular i a tots els catalans en general que es mostren conformistes i que veuen amb bons ulls la magra autonomia amb els ridículs pressuposts de què disposa; a tots aquells que peguen bots i xecalines i que es mostren més contents que un pasco quan el colonitzador ens tira qualque osset per rosegat; a tots ells els dirigesc la frase més emblemàtica de la pel·lícula, vegem si els entra al caparrot d'una vegada per totes: «L'home blanc ens llança un os i se suposa que hem d'oblidar 400 anys de presó.» En el nostre cas són 300 anys, però l'exemple és igualment útil. **Antoni Martiàñez i Lliteres, Portocristo** Ω

Carn capolada (20)

El PP balear es doblega davant les imposicions de Madrid

JAUME SASTRE

Ara resulta que els insensats, els bojos de L'ESTEL, els galàctics que no toquen de peus a terra, una vegada més teníem raó i ja vam preveure fa mesos la decapitació de **Gabriel Cañellas** a mans del botxí **José Mª Aznar**. Me demanen quina estranya bolla de vidre tenc per anticipar el futur. La veritat és que no fa sis mesos sinó que fa un any que als sopars-tertúlia de Sa Creu organitzats per ERC vaig avançar punt per punt la defenestració del lloro vell. Va esser el dia de la taula rodona sobre la presó en què van intervenir Mateu Morro, Josep Lluís Madico, Jaume Fullana i Joan Mir moderats per Antelm Pujol. Jo no tenc cap bolla de vidre. Tampoc crec en l'astrologia. En tinc prou observant la realitat i aprenent de l'experiència. Llegiu el llibre que he acabat de publicar, **Mossegades** (abril 1995) i allà veureu com l'any 1990 ja repetia amb insistència la tesi que afirma hi ha més separadors a Madrid que separatistes a les colònies: **Aquí els únics separatistes són els espanyols, que ens han expulsat de la història, han perseguit la nostra llengua, han depredat el territori i ens han condemnat a l'ostracisme** (pàg. 28) **Quan és l'hora de discriminar, Madrid no fa distincions entre indígenes de dretes o d'esquerres. El llibre de Raúl Heras, El Clan (1990) és una prova punyent dels calàpets i granots que els negrets del PSOE s'han d'empassolar en nom de la disciplina de partit. Ara bé, no caiguem en l'error de pensar que els mallorquins del PP són exempts de menyspreu per part dels dirigents estatals** (pàg. 128).

Recordau la frase de l'independentista Daniel Cardona de l'any 1928: **És l'enemic qui ens ha assenyalat la ruta**. Qui va donar fa un segle l'empenta definitiva als cubans cap a la independència (1898), va esser la drete espanyola cavernícola plena de deliris imperials, de la qual José Mª Aznar n'és avui hereu directe. Primer, quan l'any 1844 van tancar les portes de l'exèrcit als criollos perquè pensaven que dins cada cubà hi havia un independentista en potència. I segon, quan van tomar al Parlament de

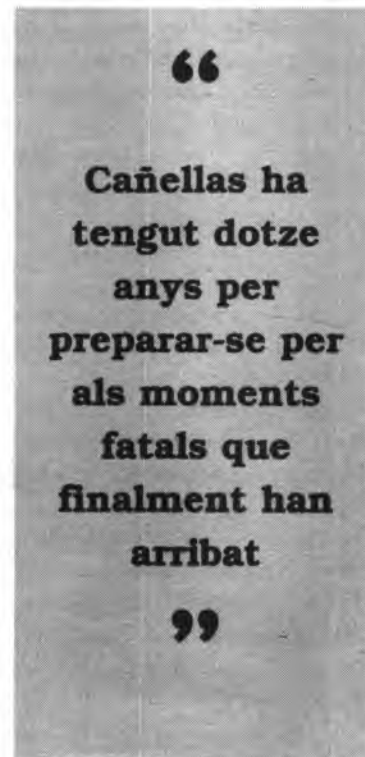
Madrid el pseudo-estatut d'autonomia, **Proyecto de Ley reformando el gobierno y administración civil de las islas de Cuba y Puerto Rico**, amb el qual l'any 1893 Antoni Maura, responsable del **Ministerio d'Ultramar**, pensava retardar la independència. La premsa conservadora espanyola, juntament amb la **Unión Constitucional** i el **Partido Conservador**, van fer una campanya d'enderroc i d'espanyolisme a ultrança. Com a independentista estic content de l'actuació de **José Mª Aznar**, plena de desdeny, menyspreu i odi racista cap a les colònies d'ultramar. Sacrificant **Cañellas** i tirant-lo als lleons en la seva cursa cap a la Moncloa, no ha fet sinó semperentejar de mala manera milers de mallorquins i mallorquines cap a l'independentisme.

Gabriel Cañellas ha comès una sèrie d'errors greus que han portat la seva carrera política directament a fotre un espectacular pet merder.

Primer error: confiar en els colonitzadors forasters. Això no s'ha de fer mai. **Cañellas** va confiar amb **José Mª Aznar** i ja veis de quina manera aquest individu li ha pagat la seva llei. Fa dos mesos, en plena campanya electoral, **Aznar** afirmava a so de bombo i platerets que les Balears governades per **Cañellas** era una comunitat autònoma modèlica, i just dos mesos després aquest inspector d'hisenda ha signat sense immutar-se l'acta de defunció de **Cañellas**. Primera lliçó, doncs, d'un foraster, és igual que es digui **José Mª Aznar**, **Felipe González** o **Julio Anguita**, no te'n pots fiar mai perquè per poc que li donis l'esquena ja t'ha empitonat fins als fons de les entranyes. Apreneu de **Cañellas** i mirau bé el que li ha passat! Va depositar la seva confiança en **Aznar** i ara ho lamenta amb llàgrimes de sang! Avui més que mai: Forasters: Barco de Rejilla, de ferro fus i malla ampla!

Segon error: manca de previsió i excés de confiança. **Cañellas** ha tingut dotze anys per preparar-se per als moments fatals que finalment han arribat. Si durant

aquest temps, hagués fet com **Jordi Pujol**, és a dir, hagués creat una TV pública com **TV3** i premsa en català com l'**Avui**, ara hauria estat en condicions de defensar-se mínimament davant l'ofensiva desencadenada des de la premsa espanyola d'ocupació. Ja fa temps que a l'horitzó es congriava una gran tempesta. Quan aquesta ha arribat en forma de calabruixada ha trobat **Cañellas** amb els calçons desfermats i les sabates girades de peu. **Maria Teresa Ratier**, en un acte desesperat equiparava la situació actual de **Cañellas** a la de **Pujol** de

l'any 1986 amb l'afer Banca Catalana i demanava la mobilització del poble de Mallorca: **Ratier** dijo que «los mallorquines deberían actuar al lado de Cañellas, como cuando Pujol y los catalanes respondieron al caso Banca Catalana (El País 15.VII.95). **Maria Teresa Ratier** només se'n recorda de Santa Bàrbara quan trona! Ara no són hores de demanar al poble de Mallorca que es mobilitzi per un cap de tribu que, durant dotze anys ha pensat més en els seus interessos familiars que en els de la seva nació ocupada pels espanyols. **Ratier** oblida que **Pujol** abans de ser president de la Generalitat, l'any 1976, ja va posar en marxa el diari **Avui**, com també ignora que **Pujol** l'any

1983 va engegar el botó de **TV3** desafiant Madrid, que encara no havia concedit permisos. Si disposes de TV, de ràdio i premsa pots organitzar campanyes de mobilització. **Cañellas**, però, en comptes de crear instruments de poder (TV, ràdio, premsa...) s'ha limitat a impulsar les **Dones d'Empenta** o l'**Asociación Democrática de Pensionistas**, dirigida per **Ratier**. És evident que amb aquesta tropa d'infanteria voler plantar cara i resistir contra Madrid és d'il·lusos.

Tercer error de **Gabriel Cañellas**: estar a la defensiva i anar a remolc dels esdeveniments. L'enfrontament brutal amb Madrid nosaltres ja fa molt temps que el vèiem venir. Aleshores, però, **Cañellas** no va fer cas de les nostres advertències. **Cañellas** ha deixat passar un caramull d'ocasions per proclamar la independència i per enviar literalment a fregir ous de lloca **Espanya** i el senyoret dels mostatxets, **Aznar**. Sens dubte la millor de totes va esser el febrer de 1992 quan el PP-PSOE, d'amagat del PP balear, van signar el pacte autonòmic que tallava les ales a l'autonomia balear. Si **Cañellas** s'hagués posat al capdavant de la Plataforma **Volem comandar a ca nostra** (desembre 1991) i hagués romput amb Madrid ara s'hauria estalviat la immolació de què ha estat objecte.

Quart error: intentar liquidar UM. **Cañellas** en comptes d'intentar destruir UM hauria d'haver emprès el camí a l'inrevés: diluir progressivament el PP balear dins UM i preparar la població per al moment tanmateix inevitable de la ruptura amb Madrid.

Cinquè error: haver jubilat pesos pesats com **Alexandre Forcades**, **Jeroni Sáiz** o **Jaume Cladera**. Fa la sensació que la calabruixada ha estat massa forta per a la jovea del Govern com **Estaràs**, **Matas** i companyia. Tant **Forcades**, com **Sáiz** o **Cladera** ja estaven bregats en mil batalles i segur que de tenir-los devora, **Cañellas**, en aquests moments crítics, li haurien fet més costat que la jovea mossona, bleda, piha i iuppi de NNGG. Quan la cosa s'embruta no s'hi valen els cabells engominats o les corbates de seda!

I sisè error: haver menyspreuat la premsa. Un governant ha de saber encaixar les crítiques i mai no ha de caure en la prepotència i l'arrogància perquè altrament, quan manco t'ho esperes, tot això es retorna contra un mateix. Es poden disculpar o entendre els errors i les ficades de pota, però l'arrogància a la llarga surt molt cara.

I a partir d'ara, què? El successor **Cristòfol Soler** convé que no oblidis que si avui ha tocat tallar el cap a en **Cañellas** apel·lant al **bien de España**, demà serà ell qui haurà de posar el seu cap damunt el piló de l'escorxadador. A **Tòfol Soler**, com molt bé diu **Bartomeu Mestre**, li convendria anar a la farmàcia i comprar un bon *stok* de vaselina.

Per cert, us heu fixat que el primer dirigent del PP balear que s'ha desmarcat per retre obediència colonial a Madrid ha estat un foraster d'Eivissa? El seu nom: **Manuel Alonso Fernández**. El seu càrrec: secretari general del PP Eivissa i Formentera. Les seves paraules: **el partido está por encima de las personas. Si el partido en Baleares no cumple lo que dice la dirección nacional, se puede abrir una puerta a la indisciplina generalizada** (DM 17.VII.95).

Hi hagi ruptura immediata o no amb Madrid, la cosa clara és que s'ha romput la confiança i un abisme profund s'ha obert entre el PP balear i la direcció de Madrid. Frases com les del germà del president, **Carlos Cañellas**: **con el ordeno y mando que ha impuesto Madrid vamos camino de una escisión, mientras que con diálogo se pueden solucionar las cosas. ¿Por qué no han de venir aquí a dialogar con nosotros. Esto no es tierra de moros. Aquí no nos comemos a nadie? ¿Por qué no se pone sobre la mesa lo de Castilla y León o las facturas falsas de Galicia? ¿No interesa hacer-**

lo? ¿Por qué no se piden en esos casos responsabilidades políticas? ¿Quién era el responsable (en alusión a Aznar) en Castilla y León? (DM 18.VII.95); o les d'Andreu Riera: esto es una dictadura, es como en tiempos de Franco, ya sólo nos falta que venga el motorista de Seur a traernos los sobres con las destituciones, desgraciadamente hasta estos extremos hemos llegado (DM 18.VII.95), representen un punt sense retorn. Perquè, passi el que passi els pròxims dies, la qüestió és: d'ara endavant, qui pot creure les propostes del PP balear com la de l'estatut fiscal si ara, quan encara Aznar no governa Espanya, s'ha atrevit a tallar el cap a tot un president de Balears i Pitiüses que va treure majoria absoluta no fa dos mesos?

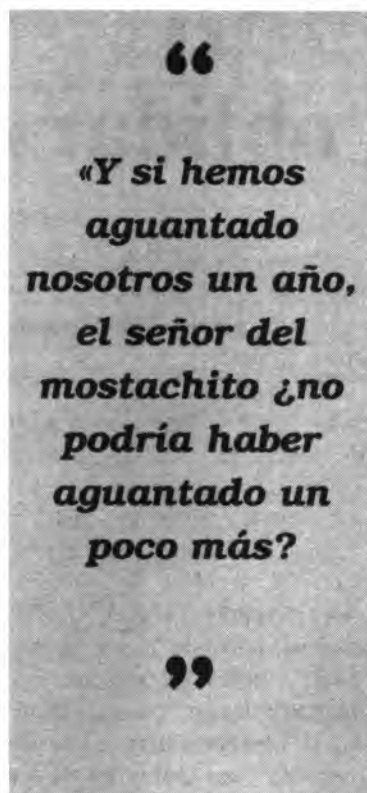
Jaume Matas és aquest al·lotet pucer engominat que forma part de l'escoleta d'infants que **Gabriel Cañellas** va instal·lar al Consolat de Mar. **Jaume Matas**, juntament amb **Rosa Estaràs**, **Catalina Cirer**, **Joan Flaquer** i **Bartomeu Reus**, cristal·litzen aquesta joventut pilota, poma, bleda, servil, domesticada i piha del PP balear. Ara aquest al·lotet assegura una i altra vegada que el PP de Madrid beneix la proposta d'estatut fiscal aprovada pel Parlament de les Balears i Pitiüses. Puja aquí i veuràs Portopí, homonet! ¿O és que ja no te'n recordes que quan el lloro vell va reclamar un estatut fiscal al míting central del PP dia 17 de maig, aleshores Aznar el va desautoritzar en públic afirmant:

Espanya necesita de la solidaridad de las regiones ricas con las pobres para garantizar la cohesión nacional y social del país?

En visita a les colònies d'ultramar, el secretari d'estat d'Hisenda, Enrique Martínez Robles, ha reiterat l'oposició del PSOE al règim fiscal insular: **A pesar de la insularidad, es difícil pensar que la región española con mayor crecimiento económico encuentre razones para conseguir un sistema fiscal diferencial respecto del territorio común** (DM 11.VII.95). El dia que el PP ocupi el govern espanyol, canviarà el nom del secretari d'estat però els arguments seran exactament els mateixos.

Fins i tot, **Baltasar Porcel**, des de les ones radiofòniques de *Catalunya Ràdio*, es preguntava tot astorat, **com ha consentit Cañellas que dos galifardeus enviats per Madrid s'hagin dedicat a remenar papers per dins els seus calaixos del govern de Balears?** Cert, la humiliació ha estat molt grossa! Quina vergonya!

Com ja saben de sobre els lectors de L'ESTEL, jo he estat molt, però molt crític amb **Gabriel Cañellas**. Ara, però, a la vista dels fets, em remou l'estómac veure com Madrid ha convertit **Cañellas** en el boc expiatori per donar una lliçó exemplar a tot Espanya. Darrera tot això hi

ha un component racista que la premsa espanyola d'ocupació i xenòfobs antimallorquins com **Pedro Pablo Alonso** s'han cuidat d'amagar. Als USA, quan els racistes blancs volen donar una lliçó exemplar agafen un negre. Els casos del boxador **Mike Tyson** condemnat per violació o el de **Michael Jackson** acusat de pederasta per la premsa són evidents. *Diario 16* de dia 17 de juliol duia les declaracions d'un agent de l'Agència Federal de control de drogues dels EE.UU. en què denunciava el racisme de la campanyes anti-droga ja només anaven dirigides contra els narcotraficants dels països llatins i les minories hispana i negra mentre els narcotraficants blancs gaudien d'impunitat. A Espanya, quan els racistes espanyols han de tallar caps a tall d'escarment, agafen un català, és igual que sigui del Principat o de Mallorca.

Dins el paperet lamentable de covardia ofert per **Cava de los Llanos**, **Cristóbal Soler**, **Rosa Estaràs**, **Joan Verger**, etc, un dels pocs que ha sabut estar al seu lloc ha estat el germà de l'ex-president, **Carlos Cañellas**. Fins avui no em queia gens bé aquest senyor, però he de reconèixer que amb la seves paraules denunciant la hipocresia d'**Aznar**, als meus ulls ha guanyat alguns punts: **Aznar ha utilizado a mi hermano como cabeza de turco para desviar la atención de todo lo ocurrido en Castilla y León cuando el Tribunal Supremo ha condenado a ocho años de inhabilitación por prevaricación al ex-senador del PP i consejero de Aznar, Miguel Ángel Pérez Villar. La actuación de Aznar es una tapadera como otra cualquiera para desviar la**

atención, un pararrayos. La cosa ha sido que en el último mes, des de Madrid, se han disparado. Nosotros llevamos un año aguantando mecha, aguantando los insultos, aguantando las insinuaciones porque pruebas, que yo sepa, todavía no hay ninguna. Y si hemos aguantado nosotros un año, el señor del mostachito ¿no podía haber aguantado un poco más? Efectivament, compartesc totalment la idea que **Cañellas**, el negret de les colònies d'ultramar, ha estat emprat per **Aznar** com l'ase dels cops, el cap de turc que se sacrifica als lleons per desviar l'atenció i amagar la pròpia corrupció de quan va esser president de Castilla León els anys 1987-1990.

No m'estranya gens ni mica la confusió en què es troba el PP balear. Sens dubte ha estat un amarg despertar. No fa dos mesos s'havien de menjar el món i ara la bufeta inflada de tot se'ls ha rebentat a dos dits del nas. I pensar que la gran il·lusió de **Gabriel Cañellas** era que n'**Aznar** el nomenàs ministre d'Agricultura! Us en recordau de les declaracions d'aquest pobre home al diari *Baleares* de dia 16 d'abril de 1995: **La meva màxima il·lusió és esser ministre de d'agricultura!** Ai Bielet! Quin desastre! Quin ridícul! Quina befa! Ja t'ho dèiem nosaltres des de L'ESTEL i no ens feres cas! A Madrid no et volen ni perquè els guardis les ànneres del *Parque del Retiro!* Oh, Bonjesuset de Pina! Ell saps que ho ets de colló, Biel!

En la greu humiliació que Madrid ha infligit a Balears, la premsa espanyola d'ocupació i els seus sòllapapers com **Antonio Alemany** de D16, o **Pedro Pablo Alonso** i **José E. Iglesias** de DM, o **Luis F. Fidalgo** i **Torres Blasco** de DdM, han pres naturalment partit per Madrid. Normal! Per alguna cosa estan a sou de Madrid i son la quintacolumna del colonialisme espanyol!

I què me'n deis d'aquests jovenel·los de l'**Ateneu 31 de Desembre** liderats per **Tomeu Martí**, l'activista de l'OCB que demana el vot per al PSM? A on treu cap que celebrin la decapitació del cap de la tribu dels mallorquins a mans del foraster **José Mª Aznar**? La veritat és que aquests al·lotets em recorden el

BEI, el sindicat estudiantil que s'autoanomena independentista i que va demanar al conseller **Bartomeu Rotger** un 50% de classes en català i un 50% de classes en espanyol. I aquests es diuen independentistes? Si el poble de Mallorca a través de les urnes hagués fotut fora en **Cañellas**, jo m'hauria sumat a la festa i a la lul·lea de l'A-31. Ara bé, quan un capità de xoriços foraster com **Aznar** fica la ganiveta a un xoricet mallorquí, jo per solidaritat tribal, naturalment em pos vora el costat del xoricet mallorquí. Perquè aquí ara resulta que el lladre gros (**Aznar**), que es queda el bitllet de 10.000 ptes. es presenta davant l'opinió pública com el gran perseguidor de la corrupció mentre qui paga els plats romputs, com sempre, és el xoricet de les colònies d'ultramar (**Cañellas**) que han agafat amb el duró dins la butxaca.

Un *Visca!* ben fort per al borratxo **Francisco Umbral!** a qui la loquacitat de l'alcohol fa dir en públic el que molts espanyols per prudència es callen. Vet ací el que va escriure aquest torrat amb motiu de la visita d'**Aznar** a París per donar suport a la política de rearmament nuclear de **Chirac**: **Por todo esto quiere la bomba Aznarín, o quizá es que se propone tirarla sobre Cañellas, para acabar de paso con el archipiélago balear, que es separatista** (DdM 21.VII.95). **Umbral!** Ets collonut, tio! **Mua, mua mua!**

Els delegats colonials dels partits forasters, **PSOE (Francisc Triay)** i **IU (Eberhard Grosske)** no tenen motius per mostrar-se tan eufòrics i contents. El sacrifici de **Cañellas** a mans del botxí de la meseta **Aznar** també els pot passar a ells en qualsevol moment. Recordem la pífia monumental del califa andalusí mal li toc pesta, **Julio Anguita**, quan va dir en plena campanya electoral: **no sé nada de la corrupción en Baleares**. Els fets recents i la història demostren que les colònies no pinten un rave a Madrid. I aquesta màxima és vàlida per a tots els negrets, **Triay** i **Grosske** inclosos. **Ω**

L'ESTEL
de Mallorca

MOSSEGADES

El nou llibre de
Jaume Sastre

280 planes
122 fotografies
586 notes a peu de pàgina
600 persones citades
amb noms i llinatges

El trobareu a les següents llibreries: **Palma:** Quart Creixent, Embat, Tótem, Llibres Mallorca, Jovellanos, Jaume de Montsó i Aloma. **Inca:** Espirafocs. **Manacor:** Leo.

Demandes fora de Mallorca: contrarrembors a l'apt. de Correus núm. 124 (07600) Palma

Llorenç Cortès: «Recordar per a no oblidar»

La nissaga d'un xueta (Leonard Muntaner editor, juny 1995) escrit per **Llorenç Cortès i Beltran** (Pollença 1933) és un llibre de lectura imprescindible per a tot el poble de Mallorca perquè llibres com aquests, valents i que parlen clar, contribueixen a esvaïr el funest prejudici antixueta causant de tants sofriments.

Miquel Segura va definir l'autor de *Nissaga d'un xueta* com un **pou d'informació i de testimonis sobre els jueus mallorquins, una mena d'enciclopèdia inesgotable i fascinant**. Cert. Llorenç Cortès és una font inestroncable d'informació, però no de dades d'arxiu disposades de manera asèptica sinó que van nuades amb bocins batejats de

titució Lliure d'Ensenyament, que semblà la llavor en les famílies i en els fills que tengueren la sort de tractar-lo com a mestre o amic. Liberalisme que ja és innat a tot pollencí.

D'aquesta part m'ha cridat l'atenció el capítol dedicat a **Ramon Picó i Campomar** (1848-1916), el xueta pollencí de més renom, gran amic i defensor d'aquell xueta que tenc en gran estima i que he citat sovint en els meus articles. **Josep Tarongí** (1847-1890). Mereix atenció especial la carta datada el 1877 i que per primera vegada veu la llum en la qual destacats intel·lectuals i nacionalistes catalans com **Mn. Cinto Verdaguer, Àngel Guimerà, Emili Vilanova** o

amb persones rellevants interessades en aquest tema d'arreu del món com **Joshua Hoshstein** de Nova York.

La tercera part i última es titula **La història des del meu punt de vista**. En aquestes planes, l'autor dona la seva visió personal sobre les causes de la història tràgica dels xuetes mallorquins víctimes seculars de persecucions, empresonaments, confiscacions, horribles morts, assots, insults, mofes i vexacions. Davant tota aquesta cruel discriminació, **Llorenç Cortès** es fa una pregunta clau: **Quina ha de ser l'actitud dels xuetes actuals?** No cal dir que jo compartesc la seva resposta: **Deixar-ho anar i no parlar-ne més: això és, jo**

Pàg. 159), etc.

Els mallorquins som víctimes de la ignorància atès que ho desconexim tot de la nostra història. La colonització espanyola ha fet de nosaltres un poble indocumentat, cec i analfabet ja que des de Madrid sempre han tingut clar que un poble que es desconexia a si mateix sempre és més bo de confondre i manipular. Estic convençut que a mesura que els mallorquins, a través de l'escola, la universitat, la premsa o d'una manera autodidacta com ha fet admirablement **Llorenç Cortès**, coneguem la nostra història aconseguirem arrabassar de socarel dos dels grans prejudicis que tan mal ens fan i ens han fet com a poble: l'antixuetisme i l'anticata-

prés amb els xuetes. **L'Església mallorquina, les autoritats civils, la noblesa i el poble. (...)** L'església i el clergat es va fer una taca que ara darrerament sembla que vol rentar. **Autoritats i noblesa també hi posaren les mans per diferents motius: econòmics i d'estatus social. Del poble, què en direm del poble? Sempre ha estat dirigit pels estaments religiosos i socials. Si haguessin volgut, segur que el poble hagués obrat com li manaven. En l'actualitat, la joventut, que ara ja està més culturalitzada que abans, han estat els primers que han comprès la injustícia que patírem.** Vagi aquest article com un convit a tots els lectors de L'ES-

Jacqueline Tobiass, Yaacov Cohen i Rachel Cohen (ambaixadors d'Israel) i Llorenç Cortès, el dia de la presentació de *Nissaga d'un xueta* a Palma, 7 de juliol de 1995.

crec, una actitud de covard, és el joc de l'estruç, amagar el cap davall l'ala i aquí no ha passat res. Com ja acabau de veure **Llorenç Cortès** és una persona valenta, un xueta que no braveja del seu origen però que sí té molt clar que **no podem oblidar per respecte i admiració als nostres avantpassats**. A mi m'ha agradat especialment el to combatiu del seu llenguatge a l'hora de qualificar el llibre *La Fe Triunfante* de **Francisco Garau** (*el llibre més ignominiós que s'ha escrit a Mallorca*, pàg. 16) el noble **Gaspar Puigdorfilà** (*l'assot dels xuetes*, pàg. 24), **Sant Vicenç Ferrer** (*Aquest home del qual encara no s'ha aclarit si tenia alguna malaltia mental, era conseller del rei. És clar, portà la por i els jueus tornaren a sentir-la d'aprop*, pàg. 134), o l'inquisidor **Joan Baptista Desbach** (*home cínic, cruel, rapinyaire, dur, insensible, malvat, implacable, pervers, immisericorde...*,

Jaume Sastre, Miquel Segura, Joan Albons, Rachel Cohen (ambaixadora d'Israel), Basilio Baltasar..., el dia de la presentació del llibre de Llorenç Cortès, *Nissaga d'un xueta*.

memòria personal i col·lectiva.

Nissaga d'un xueta està estructurat en tres parts. La primera és una reconstrucció de la nissaga de l'autor que es remunta fins a l'any 1570. A través del fil conductor de la memòria familiar, surten a rotlle persones i fets diversos, molts d'ells relacionats amb Pollença, com **Guillem Cifre de Colonya**, amic coral del padrí de l'autor i fundador l'any 1880 de la Caixa de Colonya, o la tradició liberal i republicana que han fet de Pollença un cas singular dins Mallorca: **Tanta sort que ens tocà de viure a Pollença, un poble tolerant, liberal i culte; sobretot durant aquest darrer segle i, en gran mesura, gràcies a la tasca de D. Guillem Cifre de Colonya i a la Ins-**

l'arquitecte **Lluís Domènech**, etc. feien costat a **Josep Tarongí** en la polèmica, la famosa «taronginada», amb el capellà **Miquel Maura**. Però, sobretot, el que m'ha copsat més d'aquesta primera part, és l'apartat dedicat a **Rafel Valls**, el mallorquí valent i d'una peça, nascut el 1640 i que va esser cremat viu per la Inquisició dia 6 de maig de 1691 per **l'únic delictes de pensar i creure d'una manera diferent que l'Església catòlica**.

La segona part del llibre és titulada **Els meus amics jueus**, i destaca per la internacionalització del tema xueta ja que l'autor en la recerca de les seves arrels ètniques surt de Mallorca per visitar el Marroc o Israel i manté una relació epistolar i personal

lanisme. Qui som? D'on venim? Els mallorquins hem de saber de primera mà la resposta a aquestes preguntes si no volem que ens continuïn explotant com una colònia. És per això que hem de fer la independència. Perquè la millor manera d'acabar amb la ignomínia de l'antixuetisme és que a les escoles i als instituts de tot Mallorca s'expliqui la nostra història, cosa que avui, vint anys després de la mort del dictador, encara no és possible. Recordau el lema que diu: «Un poble que no coneix la seva història està condemnat a repetir-la».

Vull acabar reproduint una de les frases que Llorenç Cortès escriu a l'Epíleg del seu llibre: **És cert que Mallorca no s'ha portat bé amb els conversos ni des-**

TEL a llegir *Nissaga d'un xueta*. Un llibre atrevit que comparteix aquella màxima de l'APLEC que encapçala *Un puput de cresta molla. L'anticatalanisme a Mallorca: noms, llinatges i fotografies* (1991): **els problemes no es resolen sols sinó que s'ha d'anar a cercar la rel de la qüestió.** Jaume Sastre Ω

L'ESTEL
de Mallorca

**Banquets de batejos,
comunions i noces**

Son Garcia del Pinar, s/n
Tel. 42 86 59 • 42 80 68

BAR RESTAURANT

Fax 42 76 95 • 07007 Coll d'en Rabassa

SERVEI OFICIAL

SERVIAUTO ARENAL S.A.

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

Tel. 26 81 11
Fax 74 32 77

**BAR-PISCINA
ES MOLINOT**

*Berenars i soparets
Som especialistes en
PA AMB OLI*

Cami de s'aigua, 109
BINISSALEM

RESTAURANTE

**Casa
Jacinto**

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners: 650 ptes. Cuina Mallorquina
Porcella rostida • Escaldums • Carn Torrada

Cami Vell de Sineu, km 5 • Tel. 42 87 12
S'Hostalot

Dimarts
tancat

Cta. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuïri

BAR CENTRAL

Menjars • Tapes variades • Entrepans
Som especialistes en paelles
Menú del dia a 600 ptes.

C/ Cardenal Rossell, 80 •
Tel. 26 10 39 • Coll d'en Rabassa

**Escola de cuina
ALCARI**

Menjars preparats a domicili • Servei a restaurants
Servei de buffets • Catering service for yachts
Rafaletes, 1. baixos. Tel. 70 02 27. Ciutat

Restaurant SES COVES

Cuina catalana. Reservau taula.
Aprofitau per visitar les coves de Gènova.
C/ Barranc, 45. Tel. 40 23 87
07015 Gènova. Ciutat de Mallorca

**Restaurat
BINICOMPRAT**

Banquets de negocis, noces i comunions
Carretera de Manacor, km 21'70 • Tel. 12 54 11

Automòbils

PLA DE NA TESA

Compra i venda de vehicles
C/ Weyler, 12 • Tel. i fax 60 04 45 Pla de na Tesa

**PASTORETS
DE BETLEM
(FET A MÀ)**

CARXA

Carme i Xavier

Camí de Ronda, 61, 3-D
Telèfon 54 72 52 • 54 79 40
ALCÚDIA (Mallorca)

**OPTICALCUDIA
LLENÇA**

Gonzalo Plasencia Belenguer
Òptic Optometrista Col. 2512

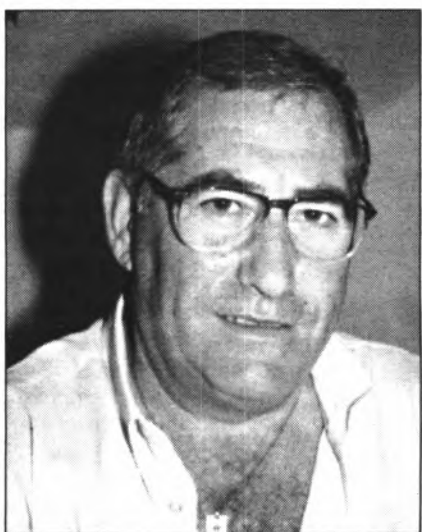
c/ Pollentia, 6
Tel. 54 64 52
07400 ALCÚDIA

Via Argentina
(canton. Ph. Newman)
Tel. 53 25 14
07640 POLLENÇA

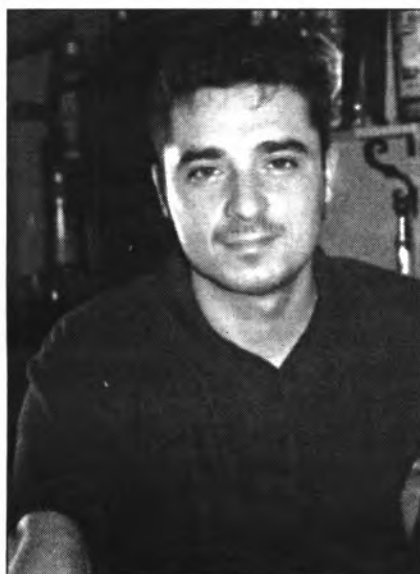
Toldas

Carrer de
Manacor, 121-C
Tel. 27 85 18
07007 Palma de
Mallorca

N'Eugeni Lorenzo és l'amo del restaurant Nabuco, al Port de Pollença. Les graellades de carn o de peix, la porcella rostida i el xot a la graella són l'especialitat de la casa. Per unes 2.000 pessetes es pot menjar a la carta en aquest restaurant. El menú val 975 pessetes.

És en Paco Reina, qui juntament amb el seu germà Josep ha obert el bar Can Reina, al carrer Torrent de s'Arenal. Despatxen tapes com el pop amb ceba, els caragols amb fonoll i el frit mallorquí.

En Pere Estrany d'Algaida, que es dedica al comerç de teixits, ha obert el Bar Llevant, davant el Parc Nou, a la zona del Mercat de s'Arenal. Aquest bar és la seu del Club de Petanca Cabrera.

En Pep Domingo és l'encarregat de la Pizzeria Portofino, a la platja d'Alcúdia. Les pizzes, les pastes italianes i les carns a la graella són l'especialitat de la casa. Un lloc on per 2.000 pessetes s'hi menja i s'hi beu.

**ANUNCIAU-
VOS A**

**L'ESTEL
de Mallorca**

**LA VOSTRA
EMPRESA
GUANYARÀ
DOBLERS**

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

Venc casa de dues plantes a carrer cèntric de Sant Joan. Tres dormitoris amb possibilitat de cinc i cuina amb xemeneia. 4.900.000 ptes. Tel. 298720.

Venc pis al carrer Tòquio de s'Arenal. Tel. 295820.

Venc solar de 505 m² a Bellavista de ses Cadenes. Sr. Castellano. Tel. 261255.

Lloguer de local de 2.000 m² a la plaça dels Nins, 17, de s'Arenal. Tel. 26 12 03.

Traspàs botiga de queviures en ple rendiment. Lloguer, 25.000 ptes.; traspàs, 1.200.000 ptes. Molt ben situada. Tel. 296817, vespres.

S'Arenal, venc pis, 3 hab., bany, cuina, dues terrasses. A la zona de la plaça de les Verdures. Tel. 263674.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

**PER IL·LUMINAR
LA SEVA LLAR
ELÈCTRICA
NYEGOS**

Jaume Balmes, 45 • Telèfon 29 56 18
07004 Ciutat de Mallorca

Bonic terreny a Lluçmajor (camí d'Alicantí). Cantó 11 m., caseta dos compartiments, a reformar. Pou, possibilitat de llum i telèfon. Tel. 450994. Preu per convenir.

Avinguda Argentina. Llog pis de 5 habitacions, moblat, xemeneia, electrodomèstics, telèfon, dos banys. 75.000 pessetes mensuals comunitat inclosa. Tel. 792490.

ANIMALS DE
COMPANYIA

Clínica veterinària. Lda. A. Artigues. Horari: 11'00-13'00, 16'00-20'00; dissabtes: 10'30-13'30. Servei d'urgències. Plaça de l'Església, 2a. Tel. 743854. Coll d'en Rabassa.

VENDES

Venc motor fora-borda nou. un Johnson de 14 cv. 150.000 ptes. Tel. 546540.

Venc vestit de submarinista de cinc mil·límetres de gruixa amb aletes i guants. 45.000 ptes. Tel. 515433.

Venc revestiment de marbre, de color gris perla, per a foganya de llenya. Ho venc a meitat de preu, per 100.000 ptes. Completament nou. Tel. 794903.

Venc motor Mercuri, fora-borda, de canya curta, 2,2 HP, en bon estat. Preu 35.000 ptes. Tel. 753033 i 755460.

Venc taula-escriptori de fòrmica, nova. Ideal per una habitació de nina o nin. 5.000 ptes., en val 10.000. Demanar per na Malena, tel. 410542.

Gran oportunitat. Venc ordinador nou, sense estrenar, a meitat de preu o preu per negociar. Tel. 277990. Marga.

Venc taula grossa de menjador, 6 cadires i una llibreria. Tel. 262772.

Venc compacte, inclou plectina, discs, cassette, etc. En molt bon estat i a bon preu. Tel. 427647.

Venda d'estores saharauis. Per a més informació crida al telèfon 534455, o bé veniu a La Punta (Pollença, cra. del Port).

Venc grup electrògen diesel de 3 kw, 220 v, monofàsic, motor d'arrencada, en perfecte estat. Tel. 591633.

Dancing the Dream. Fans de Michael Jackson. Si vols aconseguir material i informació i vols col·laborar en activitats i projectes entorn d'en Michael, demana per na Kati. Tel. 03096-795071.

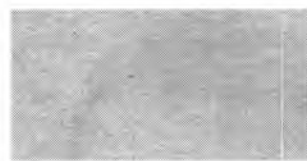
Venc parella de coloms butxes per 5.000 ptes. Tel. 754131.

Venc Vespa 200, en bon estat i a un preu raonable. Tel. 491372.

M'interessa comprar les tapes dels setze volums de l'*Enciclopedia Estudiantil* que va editar la casa Sopena als anys seixanta. Demanar per Juan José. Tel. 751527.

Venc contestador automàtic marca Sanyo. Tel. 264259.

Venc telèfon «Forma» negre, nou de trinca. 5.000 pessetes. Tel. 835131 (Bel).

PERSONALS

Administrativa de 30 anys. Cerc amics per fer excursions (cinema, prendre cafè, fer esport, etc). Amistat sana i sincera. Apt. de Correus 1.792 Palma.

Pensionista del comerç. Tenc pis, cotxe, terres, molt atractiu, conservat i sa. Vull conèixer senyoreta garrida, culta, neta i formal. 540586.

Propietari de restaurants, vidu, alt i fort, de 58 anys. Vull amistat amb senyora o senyoreta sana i atractiva, a qui agradi viatjar, ballar... 719534.

Metge especialista, 34 anys, alt, plantós i agradós. M'agradaria tenir amistat formal amb senyoreta culta, atractiva i amorosa. 717354.

Senyor casat de 45 anys. Alt i plantós, amb negoci d'immobiliàries. Vull conèixer senyora o senyoreta amb fins formals. Me vull separar. 719534.

Cuiner de primera, separat amb 52 anys, alt, fort i molt alegre. M'agrada viatjar, la pintura, la música, la natura, els nins. Si tens entre 30 i 50 anys, crida'm al 717354.

Oficial electricista. tenc un alt càrrec en una bona empresa, ingressos elevats, estalvis, pis, cotxe. Vull conèixer senyoreta formal. 719534.

Separat de 59 anys, empresari del calçat. Vull conèixer senyora o senyoreta per formar una nova família. 719534.

Fadrí de 30 anys amb empresa de camions. Vull fer amistat amb fadrina de 18 a 30 anys. 717354.

Fadrí alt i fort, jove i plantós. Tenc un taller d'electrònica i Tv. Grans ingressos i bon futur. Vull una amistat molt formal. 717354.

Fadrí de 34 anys. Alt i agradós. Tenc un taller de mecànica i molt de futur. Cer la meva mitja taronja. 719534.

Mare fadrina de poble amb una filla de 2 anys. Vull conèixer jove per formar família amb la meua filla i jo. Te faré feliç. 717354.

Jove agricultor amb molta terra. Som enginyer agrícola. Vull formar una família amb fadrineta intel·ligent. 717354.

Fadrinell-lo que fa feina a EMAYA, amb bons ingres-

sos i bon esdevenidor. Vull una amistat sana amb fadrineta amorosa, garrida, sincera i formal. 719534.

Divorciat de 51 anys, alt i fort. Especialista en maquinària de fusteria amb negoci propi. Bons ingressos. Vull trobar la meua mitja taronja. 540586.

Agricultor de 67 anys, amb terra pròpia. Vull conèixer senyora a qui agradi viure a fora vila, amb molts d'animals. 717354.

Jove administratiu separat sense problemes familiars. Feina fitxa, bon sou, pis, cotxe, terres, estalvis. Vull fer amistat amb senyoreta intel·ligent. 540586.

Senyor divorciat, alt i fort de 56 anys. Faig feina a arts gràfiques i tenc un bon sou, estalvis, pis, terres, cotxe. Cerc l'amor de la meua vida. 540586.

Enginyer tècnic, separat, 63 anys, 172 cm, 80 kg, culte, intel·ligent, amorós, formal, afectuós... Cerc senyora o senyoreta d'edat indiferent, accept hàndicap físic. Escriure a: Apt. de Correus 41-46240 Carlet (València).

Separat de 30 anys, atractiu, alt, relacions públiques en diversos idiomes. Vull formalitzar amistat amb senyora o senyoreta garrida, formal i amorosa. 717354.

Fadrí de 27 anys, tècnic electricista amb negoci propi. Cerc la companya de la meua vida. 717354.

Funcionari d'Iberia amb càrrec superior, 63 anys, cotxe, finques, xalet i tot allò necessari per fer feliç la meua companya. 540586.

Autònom amb empresa de sanejament, llanterneria i altres. Bon esdevenidor. Vull formalitzar amistat sana amb senyora culta, atractiva, amorosa. Entre 30 i 45 anys. 717354.

**Si estau sols,
veniu
i trobareu parella
Gran Prix Master
a la qualitat europea
Gabinet Matrimonial**

Avda. Alexandre Rosselló, 13-3
Tel. 71 95 34 • Ciutat de Mallorca

Constructor amb grans empreses, casat. Vull conèixer senyoreta o senyora jove per relacions contínues. La puc ajudar econòmicament. 717354.

Jove de 16 anys. M'agradaria conèixer al·lota per mantenir una relació. Telefona els vespres al 820816. Miquel.

Fadrí de 25 anys amb la carrera just acabada, alt i plantós. Vull fer amistat amb senyoreta intel·ligent i formal. 719534.

Senyor de 70 anys, cultura superior, amb molt de béns i estalvis, ben conservat, fort i sa. Vull conèixer senyora amorosa, culta i formal. 719534.

Vidu de 64 anys, xef primer d'hotel, cotxe, pis, terres, estalvis... Tot allò que es necessita per fer feliç una companya de veritat. 719534.

Cap d'empresa de 27 anys amb estudis superiors. Fadrí, alt, agradós. Vull conèixer senyoreta fins als 35 anys per formar parella. 717354.

Senyor de 47 anys amb empresa pròpia, grans beneficis. M'agradaria trobar la meua mitja taronja, que sia culta i atractiva, de 25 a 43 anys. 540586.

Senyor alemany de 46 anys, amb bons ingressos, divorciat, sense problemes familiars, alt i plantós. Vull conèixer senyora simpàtica. 719534.

Fadrí de 40 anys, agent comercial amb negoci propi, bons ingressos. Vull amistat formar amb senyora o senyoreta de 20 a 40 anys, garrida i neta. 717354.

Separat total de 40 anys, alt, plantós i agradable. M'agrada viatjar. Xef de restaurant amb negoci propi. M'agradaria conèixer senyora formal i neta. 719534.

Fadrí de 34 anys, 185 cm d'alçada. Gran professional de la mecànica, amb estalvis i casa gran. Vull conèixer la meua mitja taronja. 717354.

Fadrina de 34 anys. Som garrida, amable, i amorosa. Tenc ganes de fer-te feliç. 717354.

Divorciada, 39 anys. Hostessa culta, amable, amorosa i molt formal. Voldria refer la meua vida amb senyor formal. 717354.

Viuda 59 anys, bon físic, culta, casolana i bona persona. Tenc xalet, cotxe i un

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL de Mallorca

Nom.....DNI.....

Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:

L'ESTEL de Mallorca. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

PETITS ANUNCIS

bon nivell de vida. M'agradaria trobar senyor senzill i bona persona. 717354.

Viuda de 53 anys, visc tota sola. Tenc casa, cotxe i estalvis. Vull conèixer senyor de 55 a 65 anys que sia amant de la llar. 549534.

Fadrina francesa, 27 anys, alta i rosa. Guia intèrpret. Cent mil pessetes al mes i cotxe. Cerca home bo amb desitjos de casar-se. 719534.

Fadrina, 36 anys, professora d'EGB, bona presència, familiar i amorosa. Vull casar-me amb home culte, sense problemes i sense vicis de 36 a 43 anys. 717354.

Som una viuda de 61 anys, no tenc problemes familiars ni dels altres. Només tenc el desig d'entaular amistat amb un senyor formal per a un futur que ens interessi a tots dos. Estic ben conservada i som ben agradable. 540586.

Fadrineta aficionada a la música, al cinema i a les aventures, desitja conèixer un al-lot de 25 a 30 anys que tenguin les mateixes aficions. Fins seriosos. 717354.

Divorciada de 60 anys, estudis superiors, delegada d'empresa amb bons ingressos i sense problemes de cap classe; desitja refer la vida amb senyor culte. 717354.

Si estàs tot sol com jo, vine a veure'm. Som morena, molt guapa, amorosa i de gran cor. Tenc 28 anys. 719534.

No visquis tot sol més temps. Si me necessites, crida'm. Tenc la vida resolta i sense problemes. Tenc 32 anys.

Fadrina de 42 anys amb estudis superiors, amant de la llar i de la natura. Desitja conèixer senyor formal. 717354.

Fadrí de 37 anys, cuiner de primera amb feina fixa des de fa 16 anys. Vull formar una família plena d'amor. Crida'm al 717354.

Fadrí de 22 anys, agradós, intel·ligent, amb carrera de Psicologia. Faig feina a la ràdio. M'agradaria formar una família amb tu. 717354. Jove de 28 anys, tenc un taxi i terres al poble amb gent que se'n cuida. M'agradaria conèixer fadrina formal. 717354.

Delineant de 40 anys, 174 cm d'alçada, agradós i lliure de tota càrrega, sense problemes econòmics. Vull conèixer senyoreta. 717354.

Guarda de seguretat fadrí de 36 anys, fort i amable. Vull amistat sincera amb senyoreta intel·ligent de 20 a 40 anys. 717354.

Ets una al-lota educada entre els 18 i els 32 anys, culta, formal i amb ganes de fer feliç un espòs? Som alt, de color i ben curro. 719534.

Si per a tu el més important és l'amistat i no el físic de les persones, si t'agrada anar al cinema i a concerts o simplement conversar, vull que siguis el meu amic o la meva amiga. Jo sóc gai i tenc 29 anys. Apartat 892-07080 Ciutat de Mallorca.

Fadrina de 54 anys amb aparença de 40, alta i sense problemes econòmics. Desig formalitzar parella amb senyor agradable, culte i amorós. Crida'm al 719534.

Som el centre matrimonial i d'amistat que ajunta més parelles cada dia. No segueixis amb més problemes de soledat. Telefona al 717354.

Secretària d'alt càrrec, vida resolta, 32 anys, molt simpàtica, amorosa, garrida, ben feta... vull conèixer senyor formal i culte de 35 a 50 anys. 719534.

Si tens entre 18 i 40 anys; ets garrida i amb problemes econòmics, jo te puc ajudar. Som un empresari casat insatisfet. 717354.

Professor fadrí, molt elegant, agradable i sense problemes. Me vull casar

amb al-lota elegant i culta entre els 18 i els 35 anys. 717354.

Funcionari d'aviació, alt càrrec, 29 anys, de bona talla, fadrí, sense problemes; vull amistat formal amb al-lota de 16 a 30 anys. Crida'm al 717354.

Senyor casat, insatisfet amb la meua parella. Molt bona posició. Vull conèixer al-lota entre els 20 i els 45 anys per tenir relacions esporàdiques. Te puc ajudar econòmicament. 717354.

Vegetarià anglès de 41 anys, 1'85, agradable, fadrí i molt formal. La meua il·lusió seria casar-me amb senyoreta culta, amorosa i a qui agradin els animals. 717354.

Senyoreta molt simpàtica i amorosa de 35 anys, som alta i prima i tenc la vida resolta. Vull conèixer senyor formal per formar família. 719334.

Mallorquí, fadrí, alt i molt agradable, tenc 25 anys i sóc professor de música. Me vull enamorar d'al-lota entre els 16 i els 26 anys. 719534.

Metge de 30 anys, som alt i ben agradable i amb el futur resolt. Vull conèixer al-lota culta entre els 16 i els 30 anys, formal, garrida i a qui agradi ballar. 717354.

Si ets una al-lota no professional de 18 a 45 anys que vulguis ajuda econòmica a canvi de relacions sexuals, crida'm. 719534

Fadrinango de 40 anys. Tenc cotxe, cases i trossos de terra ben grossos i me vull casar. 719534.

Senyor madur, insatisfet amb la seva parella, vol conèixer senyora entre els 18 i els 50 anys per a relacions esporàdiques. La puc ajudar. 719534.

Atenció amics! Uniu-vos al nostre grup d'amistat. Feim excursions, sortides i altres activitats. Si teniu entre 20 i 45 anys, escriviu a l'apartat de correus 1.792. 07080 Ciutat. Abstenir-se borinots.

Escorpi fadrí i seriós. Vull al-lota mallorquina, culta, guapa i catòlica de 35 a 45 anys. Jo en tenc 55. Enviar dades i foto a l'apartat 1.333 de Ciutat.

Intercanviem adreces de Penyes del Barça. Voldríem publicar coses del Barça i en català. M. Colom, Ramon Llull, 33-5-1. Castelló 12005.

Al-lota de trenta anys desitja amistat amb joves que tenguin sensibilitat per la cultura i l'art. Apartat de correus 1107-07080 Ciutat de Mallorca.

SERVEIS PROFESSIONALS

Necessit assistenta d'una quarantena d'anys. Feina tot l'any. Tel. 263814. Joana-Maria.

Reparacions de Tv, vídeos, àudio, antenes Tv. Tel. 753580.

Bugaderia Lliterma. Auto-servei, rentat en sec i en banyat, neteja de catifes, servei ràpid. C/ Virgili, 17. Tel. 266331. Can Pastilla.

Tallers Vidal. Diessel i gasolina. Cra. de Son Fangos, 280. Tel. 262048. Es Pil·larí.

Modista. Tallar i emprovar. Faig tota casta d'arranjaments: cremalleres, baixos, etc. Tel. 292920. Maria dels Àngels.

Planxisteria, pintura, mecànica. Taller San Francisco. Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil·larí.

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. son Ferriol.

Estudiant universitària d'Informàtica fa classes de repàs d'EGB, BUP i COU a la zona d'Inca. Tel. 503063.

Zen-Shiatsu, teràpia manual energètica basada en la medicina xinesa per mantenir la salut, augmentar el benestar i enfortir tots els sentits. Ideal per combatre l'estrès, les depressions i qualsevol desequilibri físic, emotiu, mental o espiritual. Tel. 264259.

Cerc feina per fer a ca meua. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Persona cerca feina per fer a casa. Mecanografia, ceràmica, llistes de correus... Tel. 297067.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netejat i rapidesa. Tel. 771005.

Televisors, vídeos, ràdio-cassettes, els arreglam. Electrònica J. Garcies. C/ Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'en Rabassa.

Senyora de 46 anys, s'ofereix per guardar ancians o malalts. Tel. 263227.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

Al-lota de 17 anys s'ofereix per guardar infants. Zona centre de Palma. Demanar per na Maria. Tel. 462658.

Mestre/a de flauta dolça que pugui ensenyar-me'n. Miquel, tel. 462658, vespres.

BORSA DEL MOTOR

Tallers Les Cadenes. Mecànica, xapa i pintura de l'automòbil. Carrer del marès, 3-A. Ses Cadenes de s'Arenal.

Venc moto SUZUKI model GN 250- 4.000 quilòmetres PM BJ per 350.000 ptes. Tlf. 140393 vespres.

Venc motocicleta marca NSR 80. Molts pocs quilòmetres, quasi nova. Tel. 511223.

Venc cotxe Renault 5 GTL PM-L, per 110.000 ptes. Tel. 741388.

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

Venc cotxe Renault 5 GTL, M-4623-L per 125.000 ptes. Tel. 741388.

Motos Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

ENSENYANCES

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Estudiant de Filologia catalana fa classes particulars d'EGB i BUP a 500 ptes/hora. Tel. 243742.

Cursos d'expressió corporal. Grups d'adults els dilluns a les 18 hores. Grups de joves els dimarts a les 18 hores. Carrer Menorca, 6. Per 5.500 ptes al mes. Tel. 750041-713262.

Estudiant de Filologia catalana fa classes de repàs d'EGB i BUP, preferentment assignatures de lletres. Demanau per na Carolina al 299829.

Oferim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: **Ajuda Evangèlica dels Països Catalans**. Apt. de Correus 1.022. 12005 Castelló. Tel. (964) 207607 (secció d'ensenyament).

«Amics de Joan Ballester i Canals» ofereix de franc material imprès i cassettes de propaganda nacionalista. Podeu escriure a l'apartat 5.069 de Barcelona-08080; o telefonar al 93 2194746.

L'ESTEL de Mallorca
El diari dels mallorquins!!

NO EMPRENYIS

EL MEU POBLE

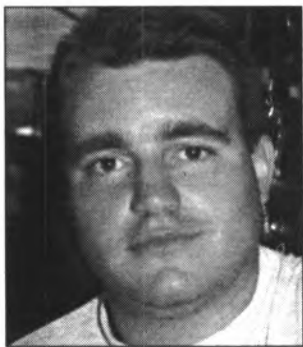
**MALLORQUINS!
MALLORQUINES!**

**COMPRAU PRODUCTES
DE MALLORCA!!**

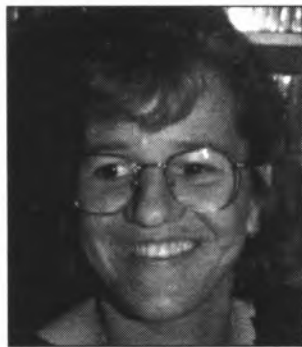
SÓN ELS MILLORS DEL MÓN!

ENQUESTA

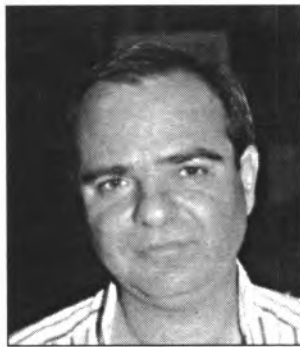
Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Gaspar Rosselló (Alaró). Injust. Aquests del PP no estimen els mallorquins. Es fa necessari votar nacionalista. Votar PSM.

Maria Vicenç (Pollença). No gens ens estimen aquests del PP! Unió Mallorquina hem de votar.

Bartomeu Abrines (Port d'Alcúdia). Injust. És evident que no ens estimen aquests del PP. UM hem de votar.

Rosa M. Espinosa (Port d'Alcúdia). No és just. Som al nostre país i no ho pareix. No gens ens estimen aquests del PP que comanden. El PSM hem de votar.

Antònia Crespí (sa Pobla). No! S'està demostrant que aquests del PP no ens estimen. Partits mallorquins, partits que defensin lo nostro hem de votar.

Maria Cifre (Alcúdia). Injust. No gens ens estimen aquests del PP. Partits mallorquins com UM hem de votar.

Aina Fuster (Alcúdia). No, no és just. No gens ens estimen aquests del PP. Només estimen la seva còrpora. Partits mallorquins hem de votar.

Antònia Gelabert i Antònia Cifre (Pollença) No és just. Gens ni mica ens estimen aquests del PP. Partits com el PSM hem de votar.

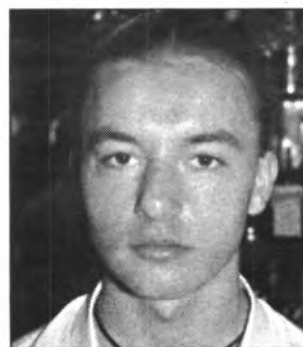
Joan Joan (Pollença). No és just. No gaire ens estimen aquests del PP que comanden. UM hem de votar.

Francesca Vicenç (Pollença). No és just. No gens ens estimen aquests del PP que comanden. Partits mallorquins com el PSM hem de votar.

Maria Vicens (Pollença). Injust. No gens ens estimen aquests del PP. Partits mallorquins hem de votar.

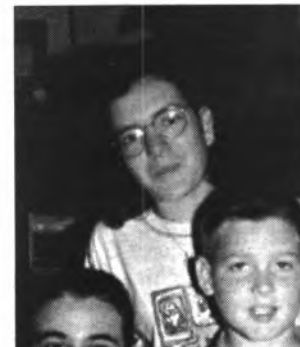
Damià Sastre (Inca). No és gens just! No gens ens estimen aquests del PP que comanden. Partits mallorquins com PSM, ERC o UM hem de votar.

Pereta Truiols (Pollença). Mal fet! No gens ens estimen aquests del PP que comanden. Hem de votar els nostres. Hem de votar UM.

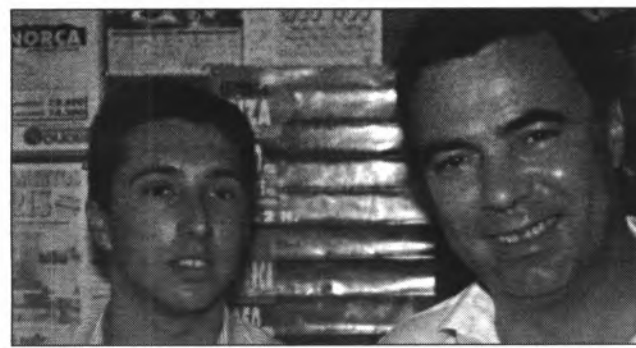
Petra Mulet (Inca). No és just! Aquests del PP no ens estimen. El PSM hem de votar.

Joana Coll, Cati i Miquel Marquet (Pollença). No és just. Aquests del PP no ens estimen. El PSM hem de votar.

Antoni Gelabert (Alcúdia). És ben hora que la gent vos doni suport als de L'ESTEL, que treballau per la nostra llengua i la nostra cultura. És evident que no ens estimen gens ni mica aquests del PP que comanden.

Antoni Vives i Joan Mir (Port de Pollença). Mal fet! La seva butxaca estimen aquests del PP que comanden. Partits com UM o PSM hem de votar.

Margalida Amengual (Port de Pollença). No, no és gens just! Això fa empegueir! Gens ni mica ens estimen aquests del PP, se'n duen tots els nostres doblers cap a Madrid. Hem de votar UM.

Francisco Godoy (Port d'Alcúdia). *Es injusto! Los mallorquines teneis que mirar más por vuestra tierra. Estos del PP no os quieren. Quieren a su dinero y a sus intereses particulares. Partidos nacionalistas mallorquines hay que votar.*

L'ESTEL
de Mallorca

EL MILLOR SUPORT
PUBLICITARI DE
LA VOSTRA EMPRESA
A MALLORCA

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

L'ESTEL
de MallorcaSUBSCRIVIU-
VOS-HI !!

Joana Moyà (Alcúdia). No és just. No gens ens estimen aquests que comanden. UM o PSM hem de votar d'ara endavant.

Carles Capllonch (Port de Pollença). No és just. Defensen Espanya en lloc de defensar Mallorca aquests del PP. Hem de votar els Verds.

Maria-Josep Reinés (Port de Pollença). És clar que no és just! No gens ens estimen aquests del PP que comanden. El PSM hem de votar.

Joana Barceló (Manacor). Injust. Aquests del PP no ens estimen. El PSM m'agrada.

Rafel Sastre (Pollença). Injust. No gens ens estimen aquests que comanden. El PSM hem de votar.

Miquel A. Capó (Pollença). Gens ni mica just! No gens ens estimen aquests el PP. Jo som militant del PSM.

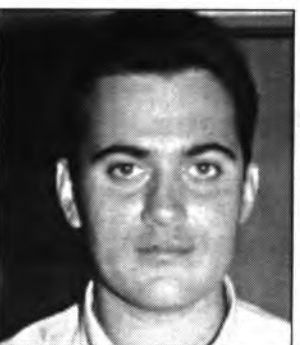
Marcela Aguiló (Ciutat). No és just. No gens ens estimen aquests del PP que comanden. Els nostres hem de votar. Partits com UM, PSM o ASI.

Llorenç Amengual (Pollença). No és just. Ni PP ni PSOE. Lo seu es votar els mallorquins d'UM, ERC, PSM o Els Verds.

Lina Vanrell (Port de Pollença). No és just! No gens ens estimen aquests del PP que comanden. Fins ara he votat el PP però d'ara endavant votaré PSM.

Gori Ferrà (Inca). No, no és just. Hauria d'esser a l'inrevés. No gens ens estimen els qui comanden. Hem de votar partits mallorquins.

Antoni Llobera (Inca). Això és una porcada! Ni poc ni gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins o gent com la del Taller Llnunàtic hem de votar.

Jordi Roble (Ciutat). Injust! No gens ens estimen aquests del PP que comanden. UM m'agrada.

Santiago Armenteras (Alcúdia). Injust. Aquests dels PP no ens estimen. UM hem de votar.

Encarna Borreguero (Pollença). Injust. No gens ens estimen aquests del PP que comanden. Sempre he votat el PSM.

Joan Bonvehí (Port Pollença). No és just! No gens ens estimen aquests del PP. El PSM de n'Antoni Marquet hem de votar.

Joana Serra (Pollença). Els mallorquins som el darrer mot del Credo. A ells mateixos s'estimen aquests del PP que comanden. Partits mallorquins hem de votar.

Xavier Marquès (Pollença). Injust. Aquests del Govern Balear no protegeixen la cultura i la llengua dels mallorquins. Sempre hem de votar partits mallorquins.

Francisca Torres (Alcúdia). Gens ni mica gust. No gens ens estimen aquests del PP. Partits mallorquins com UM o PSM hem de votar.

David Arraez (Alcúdia). No és just. No gens ens estimen aquests del PP. Hem de votar ERC, hem de votar independència.

Bartomeu Servera (Manacor). No és just. No gens ens estimen aquests del PP. Partits mallorquins com ERC, PSM o UM hem de votar.

Miquel Inglada (Maria de la Salut). És clar que és injust! Això són desastres! No gens ens ajuden a sortir d'aquesta situació aquests del PP que comanden. La Unió Mallorquina de na Maria Antònia Munar hem de votar. La dona més guapa de Costitx!

Jaume Mas (Ariany). No és just. No gaire ens estimen aquests del PP. Hem de votar UM.

Miquel Ramis (Alcúdia). Injust! No gens ens estimen aquests del PP. Sempre he votat mallorquí. Sempre he votat PSM.

Isabel Socies (sa Pobla). No! Gens ni mica ens estimen aquests del PP. Tots hem de votar UM.

A tots els nacionalistes catalans

Si penses que estàs vençut, ho estàs.
Si penses que no t'atreveixes, no ho faràs.
si penses que t'agradaria guanyar però no pots,
no ho aconseguiràs.
Perquè en aquest món trobaràs
què el succés comença amb la voluntat de l'home.

Tot està en l'estat mental.
Perquè moltes curses s'han perdut
abans d'haver-les corregut
i molts de covards han fracassat
abans de començar el seu treball.

Pensa en gran i els teus fets creixeran.
Pensa en petit i quedaràs enrere.
Pensa que ho pots fer i ho podràs fer.
Tot està en l'estat mental.

Si penses que estàs avantatjat, ho estàs.
Has de pensar bé per enlairar-te.
Has d'estar segur de tu mateix
abans de guanyar un premi.

La batalla de la vida no sempre la guanya
l'home més fort o el més lleuger,
però tard o prest, l'home que guanya
és aquell que creu poder-ho fer.

R. Kipling

*Un optimista veu una oportunitat en tota calamitat.
Un pessimista veu una calamitat en tota oportunitat.*

Síndrome de... Identitat

Som-hi?

Bramul de tramuntana violent;
ardor càlid de ventada de migjorn;
aspror de ponent, fred, colonitzador,
o bàlsam hel·lènic de llevant calent.

Dintre de mar, ben endins, el continent
del centre i de la llar del nostre sòl;
entre la muntanya i el pla, la sort,
petita gran història de l'illenc.

La nostra vida no és tan amantent
que ens inciti a estimar el món:
llibertats?, drets humans?, mots! vots insol-
[vents!]

En el cel obert veim com volen coloms;
en l'erma terra nostrada, indolent,
el nadiu presenta la unglada del voltor.

Mentre alcen la veu els defensors de
l'universal i fred, i pretenen que els proble-
mes generals han d'eliminar els problemes
particulars, a nosaltres, liberals catalans,
ens plau acollir-nos a la nostra llar.

Bo és el treball al ras.

Bo és també córrer món, passar per
camins, per dreces i per guals, veure totes
les terres i conèixer totes les gents. Però hi
ha hores en què el sentiment us porta a casa
on trobareu la vostra sang i el vostre amor.

Rodeu món tant com vulgueu, amics.
Però rodeu al voltant d'un centre. Si no
teniu centre, si no teniu llar, no rodareu,
sinó que anireu perduts al grat de les venta-
des i la vostra ànima no serà curiosa viatge-
ra, sinó la torturada ànima en pena. **Rovira**
i Virgili Ω

Els incendis forestals (i III)

Ordenació i control del combustible

Tal com ja hem dit quan parlàvem de les causes estructurals dels incendis, l'abandó del medi natural ha originat una gran acumulació de vegetació seca a l'interior del bosc, la qual, en el nostre clima mediterrani, fa que el bosc sigui fàcilment inflamable.

Per altra part, la presència de l'home s'ha incrementat en intensificar-se l'ús recreatiu del bosc. Així, doncs, es presenta una situació de perill permanent, ja que l'home és un constant portador de foc que, juntament amb el petit combustible acumulat, produeix el foc.

Per tant, l'ordenació i el control del combustible perseguen els objectius següents:

Reduir el volum de combustible en àrees grans.

Reduir permanentment el volum de combustibles en àrees determinades d'importància estratègica per a l'extinció.

Les faixes tallafocs i faixes auxiliars devora els camins són barreres naturals o artificials, en les quals la vegetació es redueix en major o menor grau fins aconseguir establir una discontinuïtat horitzontal i vertical a la vegetació que impedeix o dificulta la

propagació de l'incendi.

La reducció de combustible es realitzarà amb un criteri de selectivitat en funció del grau de pirofilisme de les plantes existents, mantenint les espècies autòctones i les protegides.

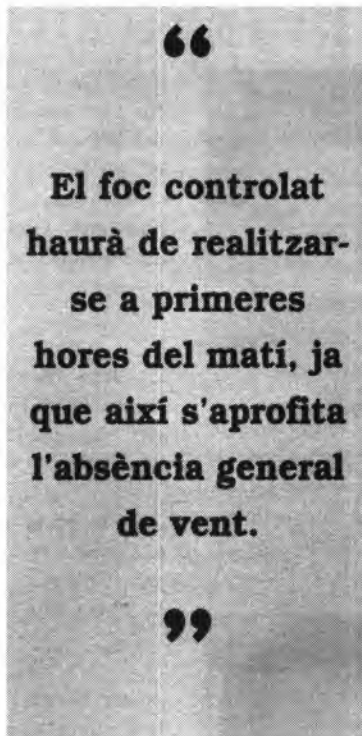
El manteniment dels tallafocs es pot aconseguir mitjançant la introducció de bestiar a la zona.

Això no obstant, la importància que s'atribueix a les funcions protectores i recreatives condiciona qualsevol acció que modifiqui el bosc per protegir-lo.

Actuacions sobre les causes d'origen humà

Com ens demostra l'estadística, l'home causa el 99% dels incendis forestals en el desenvolupament de les seves activitats, el conjunt de les quals serveix de base de prevencions que tracten d'evitar-lo i influir sobre el comportament de les persones. Aquestes accions són:

La persuasió, que es realitza mitjançant informació i educació, activitats bàsiques i permanents, i propaganda estacional durant l'època de perill. La propaganda té dues finalitats concretes: la d'informar el públic de l'existència d'un perill que amenaça el bosc i causa danys a tota la comunitat, i

la d'explicar la possible actuació de cadascú davant aquest enemic.

La Conselleria d'Agricultura i Pesca, a través de la Direcció General d'Estructures Agràries i Medi Natural, els darrers anys ha realitzat un gran esforç en aquest sentit; per la qual cosa ha duit a terme una sèrie d'actuacions que han donat una disminució del nombre d'incendis. Aquests projectes foren:

Actuacions a finques particulars. En haver-se modificat les condicions, s'ha multiplicat per deu la superfície particular en règim de conveni amb la CAIB, amb el consegüent augment de la inversió forestal.

Campanyes d'informació i propaganda. Amb l'objectiu de sensibilitzar la població, tant rural com urbana, s'han realitzat campanyes publicitàries a tots els mitjans de comunicació i s'ha elaborat material educatiu per difondre les mesures preventives que cal adoptar a l'hora de gaudir del bosc en general.

Col·laboració amb particulars en la realització dels focs controlats. Per això s'ha facilitat, de manera gratuïta, un vehicle contraincendis per assegurar l'operació. Cal recordar que, en aquest sentit, per realitzar un foc controlat de residus, pastures, etc, s'ha de demanar autorització a la Conselleria d'Agricultura i Pesca, la qual, de manera gratuïta, concedirà o no el permís en funció de les seves característiques.

Normes preventives bàsiques

Atès que la major part dels incendis es produeixen a l'estiu, la Conselleria d'Agricultura i

Pesca ha publicat un Decret (46/1994) sobre Precaució d'Incendis Forestals d'obligat compliment, en el qual diu detalladament quines són les prohibicions i limitacions quant a operacions que puguin donar lloc a un incendi.

Per realitzar un foc controlat cal que hom adopti les mesures següents:

Realitzar un tallafocs que separi el lloc de crema de tota la zona que té arbres a prop; el mínim és de deu metres.

El foc controlat haurà de realitzar-se a primeres hores del matí, ja que així s'aprofita l'absència general de vent.

El foc haurà d'estar permanentment vigilat i el personal no es podrà retirar fins que hagi verificat que tot ja s'ha apagat.

S'haurà de notificar el dia, l'hora i el lloc en què es farà la crema a l'ajuntament, a la Guàrdia Civil i a l'agent forestal del terme municipal afectat.

Per altra part, i com a pautes generals de comportament al bosc, cal adoptar-ne les següents:

No tirar llosques ni objectes encesos des de vehicles en marxa ni quan es transita pel bosc.

Ni tirar fems ni restes al bosc que puguin ocasionar incendis. Cal dipositar-los dins bosses, que s'han de deixar dins contenidors.

No encendre foguerons a l'estiu. Per encalenticar menjar cal utilitzar bombones de gas o les barbacoes preparades per a aquest efecte a les diverses àrees recreatives que la Conselleria d'Agricultura i Pesca ha habilitat per a ús públic.

Conciliació d'interessos

La conciliació requereix, en primer lloc, una base legislativa adequada i, en segon lloc, una política forestal que tracti d'evi-

tar el conflicte.

Hom espera que l'acció legislativa, en relació amb l'economia de muntanya, tindrà una influència positiva en la millora tecnològica d'aprofitaments extensius del bosc, que ben sovint són causa d'incendis repetits. Quant a la política forestal és important que produeixi beneficis directes als habitants de les zones forestals, perquè se sentin interessats a defensar-les.

Vigilància i detecció

La vigilància té per objecte la ràpida detecció de l'incendi i la immediata transmissió de l'alarma als serveis d'extinció. Per això, i segons les zones, es munten llocs de vigilància fixos i mòbils. Els fixos es col·loquen a punts dominants, de tal manera que cobreixen quasi tota la massa forestal de les illes, mentre que els mòbils recorren les zones de major risc. Tots aquests llocs estan dotats de prismàtics, plànols i emissores de ràdio.

A les Balears la llista de llocs és la següent:

Mallorca: Puig de Garrafa, Puig de Galatzó, Penyal d'Honor, Puig d'Alfàbia, Puig de Santa Magdalena, Talaia de la Victòria, Puig de Maria (Pollença), s'Albufera, Puig des Racó, Puig de Sant Jordi, Puig de Sant Salvador, Puig de Randa, Puig de Son Seguí, Mola de Son Cotoner, Sobremunt, Son Vida i Castell de Bellver.

Menorca: Puig del Toro i Puig de sa Inclusa.

Eivissa: Talaia de Sant Josep, Talaia de Sant Llorenç, Talaia de Sant Joan, Cap Vell i Corb Marí.

Des de la campanya de 1994 hi ha tres torres de vigilància situades en les zones dominants d'Andratx (Serra de Garrafa) i Calvià i Palma (Serra de na Burguesa i Son Camps).

Aquests torres de vigilància tenen mitjans de comunicacions, cartografia, prismàtics, petites estacions meteorològiques dotades d'higròmetre, termòmetre i anemòmetre, i són estructures preparades per rebre instrumentació diversa per a la detecció automàtica d'incendis forestals.

També, i entre les noves tecnologies que s'aporten per a la lluita contra els incendis forestals figuren els sistemes de detecció automàtica mitjançant infrarojos amb càmera de TV solidària. **Conselleria d'Agricultura i Pesca del Govern Balear** Ω

Gloses

Llibertat per a les dones

CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR

Quan Déu el món va crear,
hi va posar home i dona,
aquella precisa hora
sa consigna los deixà:
Vltros vos heu d'ajudar
en tot aquí baix la terra,
emprau la pau i no guerra,
a ella heu de poblar.

Cap privilegi donà
a s'home damunt sa dona,
se veritat se consona
cada qual, mèrit tendrà.
I de fet l'heu d'eixamplar,
de Déu seguïu sa consigna,
varen seguir lo seu ritme,
sa pau sempre va regnar.

Després de llarg temps passar
se crearen noves lleis,
formaren uns nous consells
per unes normes crear.
I es privilegis donar
a s'home damunt sa dona,
va ser una cosa grossa
s'avantatge que es dictà.

Sense dona productora
de tot el molt ser creat,
a ella li han restat
una molt alta penyora.
Això és llevar-li s'honra
conservant sa dignitat,
és judici fracassat,
que lo bo no se té en compe.

A sa dona l'han mirada
com a ser indiferent,
s'home ha estat s'element
que avantatge ha agafada.
Ell sa llei sempre ha dictada
anant an es seu favor,
aquesta és sa lliçó
que ell sempre ha emprada.

Què seria d'aquest món,
si no existís sa dona?;
sent una fruita tan bona
amb un gust tan saborós,
per què restar-li valors
i fer la viure amargada,
sa seva idea privada,
causant-li molts de dolors.

Ja fa mils d'anys han passat
que s'escrigué sa sentenci:
s'home té es privilegi,
dalt sa dona potestat.
Però es moment ha arribat
amb idees canviades,
són elles capacitades
per dirigir un regnat.

Sa dona visqué privada
per una llei cristiana,
ella se veia obligada
a parir com Déu manava;
i si qualcuna avortava
amb qualque procediment,
un càstig impertinent:
a dins es foc se cremava.

Es Partit Socialista,
que mana a sa nació,
a sa dona ha dat opció
per fer allò que li importa;
li ha oberta sa porta,
l'ha deixada en llibertat,
ella té autoritat:
quan voldrà, farà sa posta.

Sa gent que n'és retrògrada
i que vol s'esclavitud
no la troba gens a gust
a sa llei que s'ha aprovada;
ella ha estada censurada
de manera repugnant:
no l'accepten cristians,
sa drete l'ha rebutjada.

N'Aznar va anunciar
que si es veu a comandar
aquesta llei privarà,
ses lleis velles regnaran:
totes dones pariran
lo que ve per natural
un càstig molt general
totes elles el rebran.

Dona de Mallorca està
de tot ben assabentada,
sa llei ha estudiada
per fer lo que convendrà.
Contra de n'Aznar votarà
en venir s'altra elecció,
s'obrar de aquest senyor
a poques agradarà.

Dona, que tens dignitat,
dotada de gran cultura,
has de prendre sa mesura
de viure en llibertat.
Un camí lliure has trobat
amb so Partit Socialista;
ell t'ha mostrada sa pista,
pots emprar el teu mandat.

En guàrdia també ha d'estar
el vellet pensionista,
el tenen a ell en llista
per cada mes 'na a cobrar.
Un gros favor se li fa
per poder viure tranquil,
pot ajudar el seu fill
d'allò que li sobrarà.

Dones, teniu llibertat
de fer allò que voldreu,
vos han llevada sa creu
que dúieu en temps passat.
Tampoc no fareu pecat
si és que vulgueu avortar,
lliure es camí hi ha
an això aplaudireu.

Dones i pensionistes
s'ordre heu de recolzar,
quan haureu d'anar a votar
votau els socialistes;
també als mallorquinistes,
que es gent de molt de delit;
recolzau Mateu Florit,
llegiu les seves revistes. Ω

Vida i final de Gabriel Canyelles

ES GALL

Cañellas «morí» suara
tan prest ningú s'ho pensà.
El PP d'esclaus té tara
i un tir li envergà a la cara
el seu dictador, n'Aznar.

Mala herba mai mor i un gerro
amb mala herba és mala sort;
com té el cor més dur que el ferro
no ha acceptat el seu enterro
i roman mig viu, mig mort.

Ara estarà a la penombra,
si comanda, bé se'n fot!,
sortirà de l'ultratomba
com una bruixa amb escombra,
murmurant i ho mourà tot.

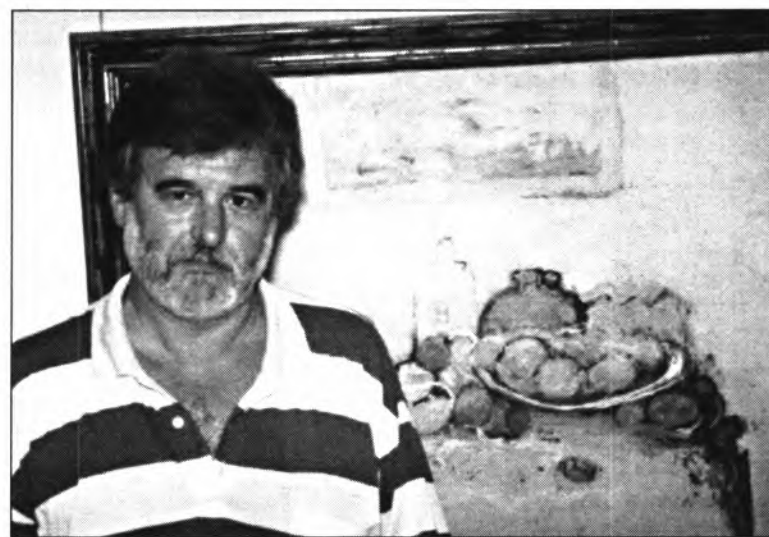
No vos dic endevinalles,
això que us dic està escrit;
de mort, remourà baralles
i voldrà guanyar batalles,
com un pallasso del Cid.

I ara Cristòfol Soler
és com l'ombra d'un penjat;
és així, si ho mirau bé.
No han netejat el femer,
sols la merda han remenat.

Tal volta li doni tassa,
tassa i mitja al lloro; no!,
perquè això seria massa
i Cristòfol no té traça
de rompre amb el seu senyor.

Ell ha «mort» ple de venjança,
té enemics, no té rival,
i ara a tots ells els avança
que no aturarà sa dansa
fins que torni a fer-los mal.

Conten que els més grans trapelles,
quan se moren, els fan sants;
i ara a Gabriel Cañellas
els seus li faran capelles...
Jo l'enterr com un de tants! Ω

En Toni Dionís de Pollença que pinta paisatge i figures, exposarà a partir del dia 19 d'agost a la seva galeria de la plaça Major de Pollença.

HISTÒRIES DEL DESENCÍS

(Editorial Moll) i

VIDA D'ARTISTA

(Llibres del Segle)

de M. López Crespi

ES PODEN TROBAR A TOTES
LES LLIBRERIES MALLORQUINES

EXIGIU AQUESTS LLIBRES

AL VOSTRE LLIBRETER

SI NO ELS TROBAU

NATALICI? ANIVERSARI? CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals
o peregrinant per botigues de 20 duros,
regaleu subscripcions de L'ESTEL d'un any,
de dos anys o de cinc anys als vostres essers estimats.

Feu país, família i amistat tot alhora.

Digau-los ho amb L'ESTEL, perquè Mallorca
s'ho mereix i els Països Catalans ho necessiten.

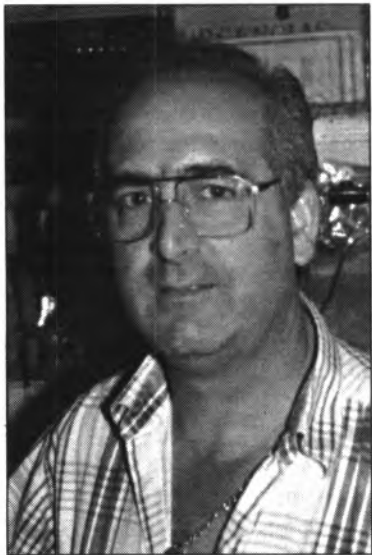
Es en Joan-Pere Solivelles, qui amb el seu amic Antoni Vila s'ha fet càrrec del cafè Xauxa, a Pollença. Un cafè clàssic i tranquil on la gent es reuneix per fer tertúlia i llegir els diaris i les revistes.

Si voleu sortir per TV contant testimonis de la repressió franquista, podeu telefonar a TV1 i demanar per

Joan Sella
93/5823281

(Estudis a Barcelona de la primera Cadena)

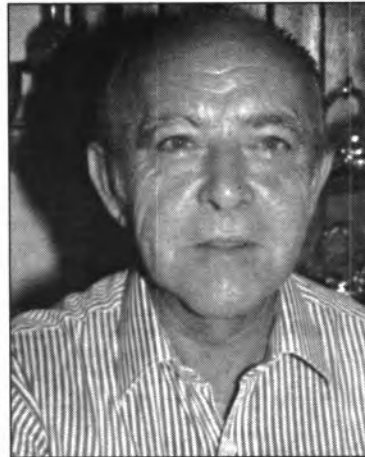
POLLENÇA-ALCÚDIA

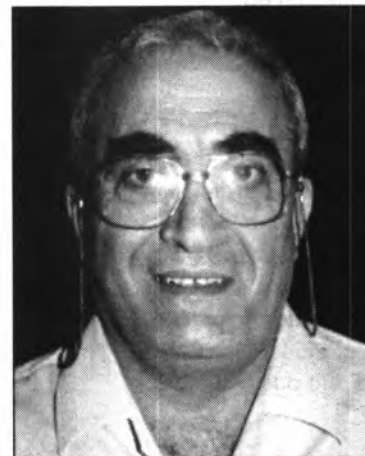
Mariano González és l'amo del bar El Pino, al Port d'Alcúdia. Un bar on es beu, però també s'hi menja: el pa amb oli amb pernil serrà, els formatges, els embotits i diverses classes de tapes són els plats que es troben en aquest lloc acollidor.

Margalida Ogazon és la propietària del restaurant Can Costa, a Alcúdia. Recomana el calamar farcit a la mallorquina, el tumbet amb acompanyament de carn o de peix, el llom amb col... Per unes 2.000 pessetes s'hi pot menjar en aquest restaurant. El menú del dia val 900 pessetes.

Joan Capllonch és un dels amos del restaurant S'Embat, al Port de Pollença. Fa cuina internacional per als turistes i per als mallorquins que s'hi acosten a menjar. La paella mixta, la porcella rostida i el conill amb ceba són alguns dels plats que despatxa. A la carta s'hi menja per unes 2.000 pessetes. El menú en val 1.200.

N'Antoni Moragues és l'amo del restaurant Cas Canari, a la plaça de l'Església del Port de Pollença. El peix fresc a la graella, la paleta de bè a la mallorquina i altres plats de la cuina casolana mallorquina, és el que ofereix als seus parroquians. A la carta s'hi menja per unes 2.500 pessetes. El menú en val 1.500.

En Pep Perelló és l'amo del restaurant Camp de l'Om, a Pollença. Les paelles, les porcelles rostides, el xot rostit al forn i altres especialitats de la cuina mallorquina és el que es menja en aquesta casa. Per unes 1.500 pessetes s'hi menja a la carta. El menú en val 800.

Francisco Márquez i Maria Benítez regenten la Cafeteria Vista Mar, al Port de Pollença. Fan vuit menús diferents de cuina casolana. El menú val 1.000 pessetes.

El matrimoni Gómez-Homar regenta el Bar de Copos, al Port d'Alcúdia. Les copes, els entrepans i la música són els ingredients que atreuen la joventut a aquest lloc.

L'ESTEL de Mallorca

Carme Garcia i Zaida Campomar són les madones de Pastorettes de Betlem, d'Alcúdia. Fan pastorets i els duen a vendre a les fires i mercats. Les vàrem trobar a la Fira de Mostres, que amb motiu de les festes de l'estiu es feien al Port de Pollença.

L'ESTEL de Mallorca

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nòm.....
 Adreça..... C.P.....
 Població.....
 C.I.F. Tel.....

M'interessa una subscripció
ANUAL 3.000 PTS

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....
 Adreça.....
 Núm. entitat..... Núm. sucursal.....
 Compte núm.....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
 Apartat de Correus 124
 07600 s'Arenal de Mallorca**